
EDİTÖRE MEKTUP / LETTER TO THE EDITOR

EĞİTİM TEKNOLOJİSİNDE 50 YIL: PROF. DR. HAFİZE KESER

Salih BARDAKCI¹, Halil İbrahim AKYÜZ², Serap SAMSA YETİK³, Turgay ALAKURT⁴

Öz

Bu mektubun amacı, çalışmalarıyla, duruşuyla ve kazandırdıklarıyla Türkiye Eğitim Teknolojisi çevrelerinde artık bir fenomen haline gelen Prof. Dr. Hafize Keser'in akademik yaşamına bilimsel bir bakışla ışık tutmak, böylece eğitim teknolojisi alanının tarihine ve gelişimine katkı sağlayabilmektir. 2023 yılı itibariyle, Eğitim Teknolojisi alanı Türkiye'de 50. yılını geride bırakmaktadır. Elli yıl boyunca gelişmiş, yayılmış; bilim üretmenin yanı sıra kendi alan uzmanını yetiştirebilen, eğitim sistemine her kademedede profesyonel katkılar ve ayrıca bağımsız öğrenme, öğretme ve performans geliştirme olanakları sunabilen bir disiplin halini almıştır. Geldiğimiz noktada, yükseköğretim sistemi içerisinde varlığını nasıl devam ettireceği zaman zaman tartışılabilir de bu alana ve alan uzmanına olan ihtiyaç belirgin biçimde kabul görmektedir. Ve her ne kadar lisans kontenjanlarında ulusal istihdam politikalarının da yansımaları olarak bir daralma yaşansa da yurt genelinde bilimsel olgunluğu artmakta olan akademik yapıları, güçlü alanyazını, sürekli gelişen lisansüstü programları, mezunları ve sivil toplum kuruluşlarıyla Eğitim Teknolojisi ya da bilinen adıyla Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi (BÖTE) alanı, eğitim sistemimiz ve eğitim bilimleri camiamız içerisinde önemli bir aktördür.

Anahtar Kelimeler: eğitim teknolojisi; bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi; tarihçe

¹ Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi, salihbardakci@hacettepe.edu.tr, orcid.org/0000-0003-1163-2794

² Doç. Dr., Kastamonu Üniversitesi, hakyuz@kastamonu.edu.tr, orcid.org/0000-0002-1614-3271

³ Dr. Öğr. Üyesi, Pamukkale Üniversitesi, ssamsa@pau.edu.tr, orcid.org/0000-0002-2419-8010

⁴ Doç. Dr., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, turgay.alakurt@dpu.edu.tr, orcid.org/0000-0002-9593-5305

Giriş

“Bakın gençler,

Bizlere olgunlaştıkça daha mütevazı, daha saygılı ve daha sabırlı olmak yakışır. Tabii böyle olunca zaman zaman size cahil diyebilirler, bilgisiz diyebilirler, yetersiz diyebilirler. Desinler, hiç aldırma. Daha çok okuyun, daha çok araştırın, daha çok çalışın. İş ki kişiliksiz demesinler... Zira bu saydıklarım içerisinde kapatılması en zor olan kişilik eksikliğidir.”

Prof. Dr. Hafize KESER

2010’ların ortaları Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi alanı için bir doygunluk dönemi olarak işaretlenebilir. 2016 yılı itibariyle BÖTE bölümleri Türkiye ve KKTC’de 82 üniversitede kurumsal yapılanmasını tamamlamış ve bunlardan 53’ü lisans düzeyinde öğrenci kabul edebilecek altyapı ve insan kaynağına erişmiş durumdadır (Bardakçı, Kılıçer ve Özeke, 2017). Her ne kadar 2020’ler bizim için bir daralma dönemi olsa da halen bu üniversitelerin önemli bölümünde alanımız bölüm ya da (öğretim teknolojileri) anabilim dalı düzeyinde varlığını sürdürmektedir. Bugün Yükseköğretim Kurumu Akademik Arama Motoru “YÖK Akademik” içerisinde “Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi” terimi ile bir arama yapıldığında 873 bilim insanının kendisini bu bilim alanı ile ilişkilendirmiş olduğu gözlemlenmektedir (YÖK Akademik, 2023). Alanımız Türkiye’de Uluslararası Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Sempozyumu ve Uluslararası Öğretim Teknolojileri ve Öğretmen Eğitimi Sempozyumu gibi iki büyük konferans yürütmektedir. Türkiye eğitim teknolojisi akademik topluluğu aynı zamanda uluslararası alanyazında da önemli bir aktördür. Bardakçı, Yılmaz-Soylu, Akkoyunlu ve Deryakulu’nun (2022) 2014-18 döneminde eğitim teknolojisi alan araştırmalarının eğilimlerini inceledikleri çalışmanın sonuçlarına göre, bu dönemde Web of Science (WOS) Core Collection tarafından taranan bilimsel metin üretme yoğunluğu açısından ilk dokuz ülke ABD, Tayvan, Çin, Avustralya, Kanada, Türkiye, İspanya, İngiltere ve Hollanda biçimindedir. Bodily, Leary ve West (2019) ise benzer bir çalışmada Türkiye’yi alanda yayın yapma gücü açısından küresel anlamda ilk beş içerisine yerleştirmektedir.

Elli yıllık hikâyede alanın büyümesinde, genişlemesinde, hatta varlığını koruyabilmesinde öncü hocalarımızın katkıları elbette çok büyüktür. Onların mesleki geçmişleri aslında alanımızın geçmişi, deyim yerinde ise hepimizin mesleki hafızasıdır. Hiç şüphesiz ki bu öncülerden biri de hocamız Prof. Dr. Hafize Keser’dir. Eğitim teknolojisi derslerinin Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi’nde

okutulmaya başladığı 1972'den beri alanın içerisinde olan Dr. Keser, Prof. Dr. Ö. Cevat Alkan gibi ilk nesil hocalarımızdan devraldığı bayrağı bizlere taşımıştır. Bilim insanı özellikleri kadar hocalığı, nezaketi, güçlü duruşu ve çalışma azmi ile de örnek olmuştur. Bilimsel çalışmalarının yanında bilim insanı yetiştirmeye ve bilimsel ve pratik anlamda alanın sosyal yapısını güçlendirmeye son derece önem vermiştir. Başlamasına ve düzenli hale gelmesine büyük destek verdiği kongrelerle alanımızın kurumsallaşmasına önemli katkılar sağlamıştır.

Türkiye'de Eğitim Teknolojisi (öğretim teknolojisi, ya da öğretim tasarımı ve teknolojisi olarak da adlandırabiliriz) Alanı, eğitim bilimleri disiplininin görece genç üyesi olarak, uzun yıllardır bir varlık ve kabullenilme mücadelesi vermektedir. Bu mücadele içerisinde de doğal olarak çoğunlukla sahip olduğu insan kaynağının günümüz ve geleceğin ihtiyacı olan öğretim tasarımı ve teknolojisi yetkinlikleriyle donanmasını incelemektedir. Bununla birlikte, kanımızca gerek akademisyen gerekse pratisyen anlamında alan insan kaynağının yetişmesinde önemli bir unsur da felsefi ve tarihi bir bakış açısı kazandırabilmek olmalıdır. Zira görünür ve gösterişli kısımları gövdesi ve dalları olsa da ulu ağaçları ayakta tutan aslında tahminimizden de derinlere uzanan kökleridir. Bugün Türk eğitim teknolojisi topluluğu olarak alanımızın sınırları, eğitim ve toplum sistemimize sağlayacağımız katkılar, yükseköğretim yapılanması ve eğitim bilimleri içerisindeki pozisyonumuz gibi konularda ortak bakış geliştirme noktasında yaşadığımız sorunların bir bölümü belki de bu felsefi-tarihi bakış açısı eksikliğinden kaynaklanmaktadır. Alanımızın dünya çapında önemli isimleri Robert A. Reiser ve John V. Dempsey kült kitapları "Trends and Issues in Instructional Design and Technology"nin sunuş kısmında; esasen küresel anlamda ortaya çıkan bu gereksinime değinerek, alan profesyonellerinin yalnızca öğretim tasarımı ve teknolojisi becerilerini yerine getirmekle kalmamalarına önemle işaret etmektedir. Buna göre bir profesyonel alanın doğasını net bir biçimde tanıyabilmeli, geçmişine ve mevcut durumuna aşina olabilmeli, böylece alanı etkileyen ve gelecekte etkilemesi muhtemel olan unsurları, eğilimleri, sorunları anlayabilmelidir (Reiser ve Dempsey, 2002).

Aşağıdaki satırlarda Dr. Keser'in alana katkıları ilişkili fotoğraf ve anılarla da zenginleştirilerek ortaya serilmeye çalışılmaktadır. Metin bir tarih araştırması bakışıyla kurgulanmıştır. Tarih araştırması durum ya da kişiler üzerinden, geçmiş olaylara ilişkin gerekçelere, açıklamalara, ayrıntılara ve ilişki yapılarına ulaşmak için ilgili kanıtların sistematik ve nedensel biçimde toplanması, değerlendirilmesi ve raporlanması olarak özetlenebilir (Borg, 1963). Böyle bir araştırmada iki tür veri kaynağından söz edilebilmektedir. İlki incelenen kişi, durum ya da olgu hakkında doğrudan bilgi verebilen; kişinin kendi yazılı/sözlü ifadeleri, belgeleri, fotoğrafları ya da çok yakınlarının ifadeleri gibi birincil kaynaklardır. İkincisi ise, incelenen kişi ya da olayla bir biçimde ilişki içerisinde olan kişiler ya da metinler gibi ikincil kaynaklardır (Cohen, Mannion ve Morrison, 2007; Frankel ve Wallen, 2009). Burada Dr. Keser'in çeşitli zamanlarda kaleme aldığı öz geçmişleri, birinci derece akrabaları ve yakın arkadaşları, kendisi ile uzun süre yakın etkileşim içerisinde olmuş öğrenci ve çalışma arkadaşlarının ifadeleri ve ayrıca fotoğraflar birincil veri kaynağı olarak değerlendirilmiş ve tür kaynaklara mümkün olduğunca fazla biçimde erişilmeye çalışılmıştır. Çeşitli vesilelerle etkileşme olanağı bulmuş meslektaşları ya da öğrencilerinin görüşleri, anılar, anekdotlar ya da hakkında yazılan yazılar gibi unsurlar ikincil veri kaynağı olarak kullanılmıştır. Bu süreçte ikincil kaynaklardan çoğunlukla doğrudan bilgi almak yerine birincil kaynaklarla erişilen bilgi ve düşünceleri ayrıntılandırmak için yararlanılmıştır. Tüm bu veri çeşitliliği Dr. Keser ile 15 yılı aşkın zamandır tanışan ve çalışmakta olan, çalışmalarının beş ila yedi yılı bilfiil hocanın asistanı olarak yanı başında geçmiş dört yazarın mantık ve deneyim süzgecinden geçerek sizlere ulaştırılmaya çalışılmaktadır.

Kısa Yaşam Öyküsü

Prof. Dr. Hafize (Polat) Keser 10 Ağustos 1953 tarihinde, Niğde’de, üç çocuklu Polat Ailesinin en küçük çocuğu olarak dünyaya gelmiştir. Babası Hüseyin Polat Bey Niğde İl Özel İdare Müdürlüğü’nde memur olarak görev yapmaktadır. Annesi Nazire Hanım ise ev hanımıdır. Küçük Hafize, çocukluk yıllarını Niğde’nin ılıman coğrafyasında, huzurlu ve mutlu bir aile çevresinde geçirmiştir. Erişkinlik yıllarında, bu erken dönemde ailesi ile çıktığı yürüyüşlerden, o yürüyüşlerde komşular, kuruyemişçiler, dondurmacılar gibi çevreler üzerinde insan doğasına ilişkin olarak yaptığı gözlemlerden sıkça bahsedecektir.

Polat Ailesi. Niğde, 1954. Hüseyin Bey, Nazire Hanım, (büyüklük sırasıyla) kızları Nilüfer, Mesude ve Hafize.

Bu yıllarda Niğde’de önemli bir bağ ve bağ evi kültürü vardır. Polat ailesi de şehrin diğer yerli aileleri gibi Tepe Bağları mevkiinde bir bağ evine sahiptir ve yılın belli dönemlerini burada geçirmektedir. Çocukluk çağlarından-gençlik yıllarına uzanan bağ evi yaşamı Dr. Keser için her zaman bir gözlemlene, insanı, doğayı ve yaşamın sürekliliğini anlama fırsatı olmuştur. Bu anlayış ileriki yıllarında mesleki duruşuna kişileri, olayları ve durumları olduğu gibi kabul edebilme, doğalarına saygı gösterme, değiştirmeye zorlamanın ötesinde uyum sağlama ve beraber çalışmanın yollarını arama biçiminde; ayrıca insanoğlunun olaylar karşısında zamanla değişeceği ve olgunlaşacağına ilişkin derin bir inanç ve sabır olarak yansımıştır. Nasıl doğada canlılar tüm zorluklar karşısında varlıklarını tevekkül ve kararlılıkla sürdürmüşse, Dr. Keser de zorluklar içerisinde yılmadan, korkmadan, sakince ancak bir o kadar da cesurca, umudunu yitirmeden hatta zaman zaman bu zorlukları espri konusu yaparak ve sürekli kendini yenileyerek çalışmalarına devam etmiştir. Öyle ki yetmişli yılların sonunda daha eğitim teknolojisi kavramı bile duyulmamışken, üstelik başka bilim dallarından çok önemli hocalarının yoğun ısrarlarına rağmen bu alanda çalışmayı tercih edebilmiştir. Ülke yetkilileri bile bu kavramı yeni yeni tartışmaya başlamışken, üniversitelerde pek çok hoca henüz bilgisayarların üzerindeki kadife örtüyü kaldırmakta tereddüt ediyorken, bilgisayar destekli öğretimi tez konusu yapabilmıştır. Meslek hayatının ileriki yıllarında da pek çok ilkin içerisinde korkmadan, yılmadan ama kavga da etmeden yer almış öncülük hatta liderlik edebilmiştir. İlk ve orta öğrenimini Niğde’de tamamlamış; 1964 yılında İnönü İlkokulu’ndan, 1967 yılında Atatürk Ortaokulundan, 1970 yılında Niğde Lisesi’nden mezun olmuştur.

*İlk gençlik yılları. Fakülteden sınıf arkadaşlarıyla birlikte. Ankara, 1974.
(Sol baştan itibaren) Hafize Polat (Keser), Gülsüm Ceylan (Özdal), Şükran Işıksal (Erdoğan) ve Hatice Arık.*

Eylül 1970’de Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi’ne (o dönemki adıyla Eğitim Fakültesi, 1982 yılında bugünkü adını almıştır) kayıt yaptırmış, sonradan müstakil bir bölüm olacak Eğitim Programları ve Öğretim İhtisas Programının öğrencisi olmuştur. Bu dönemde Eğitim Bilimleri Fakültesi Türkiye’nin eğitimbilim alanında tartışmasız öncü kurumudur. İlk eğitim fakültesi olarak 1964 yılında kurulmuş, 1969’da ilk mezunlarını vermiştir (A. Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi, 2023). Eğitim alanında ülkenin önde gelen hemen tüm bilim insanları burada görev yapmaktadır. Akademiyle tanıştığı ilk yıllarda Dr. Keser elbette bu değerli hocaların tümünden dersler almış, birlikte çalışma olanağı bulmuş ve etkilenmiştir. Ancak bilim insanı tavırlarının yerleşmesinde yakın etkileşim içerisinde olduğu bazı hocalarının bilimsel bakışları özellikle etkili olmuştur.

Elbette bu insanların başında Dr. Keser’in yetişmesinde ve kariyerinde son derece büyük etki ve katkıları olan Eğitim Teknolojisi Alanının Türkiye’deki kurucusu, hocaların hocası, Keser’in kendi ifadesi ile “alanın ulu çınarı” Prof. Dr. Ömer Cevat Alkan (d.1929-ö.2007) gelmektedir. Dr. Alkan 1955 yılında Ankara Erkek Teknik Yüksek Öğretmen Okulu’ndan (sonradan, Gazi Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi) mezun olur. 1955-1959 yılları arasında Yozgat ve Erzurum sanat enstitülerinde öğretmen ve şef olarak çalışır. 1959 yılında Ankara Erkek Teknik Yüksek Öğretmen Okulu’na asistan olarak girer. 1965 yılında devlet bursu kazanarak Amerika Birleşik Devletleri’ne (ABD) gider. 1965-66 yıllarında Stout State Üniversitesi’nde yüksek lisans eğitimini tamamlar. Bu süreçte kaleme aldığı “The Proposed Curriculum for Training Woodworking Teachers for the Trade and Industrial Education in Turkey-Türkiye’de Ticaret ve Endüstri Eğitimi İçin Ağaç İşleme Öğretmenlerinin Yetiştirilmesine Yönelik Müfredat Önerisi” adlı yüksek lisans tezinde Teknik Yüksek Öğretmen Okulu’nda yürütülmekte olan programları dönemin çağdaş öğretmen yetiştirme yaklaşımları ışığında değerlendirir. Doktora derecesini ise Ohio State Üniversitesi’nde Eğitim Felsefesi, Yükseköğretimde Yönetim, Öğretmen Yetiştirme ve Teknik Eğitim alanlarında alır (1967-1969). “A Proposed Cooperative Vocational Program for Trade and Industrial Occupation in Turkey-Türkiye’de Ticaret ve Endüstri Alanları İçin Bir İşbirlikli Mesleki Eğitim Programı Önerisi” adlı doktora tezinde ise kendi sözcükleriyle “bilimsel ilkelere dayalı, işin eğitsel değerini ve eğitimin sosyo-ekonomik fonksiyonunu esas alan, Türk toplumunun özel ihtiyaçları ve koşullarına uygun bir iş-eğitim bütünlüğü eğitim sorunlarına en iyi çözümlerden biri olabilir” anlayışıyla Türkiye’de özellikle eğitim sisteminin hizmet götüremediği genç kesime eğitim olanağı yaratacak işlevsel bir mesleki eğitim programı geliştirir (Alkan, 1984: 225).

Eğitim Teknolojisi Dersini Alan İlk Öğrenci Grubu. Ankara, 1972. A.Ü. Eğitim (Bilimleri) Fakültesi. Genç Hafize (sağ önde), Hocası Doç. Dr. Cevat Alkanla (ortada) birlikte.

1970 yılında yurda döner. Bir süre Ankara Erkek Teknik Yüksek Öğretmen Okulu'nda öğretmenlik ve müdürlük görevlerinde bulunur. 1972'de A.Ü. Eğitim (Bilimleri) Fakültesi, Eğitim Programları ve Öğretim kürsüsünde öğretim üyesi olarak çalışmaya başlar ve Eğitim Teknolojisi Anabilim Dalı'nı yapılandırır. 1975 yılında "Eğitim Teknolojisi" adlı teziyle doçent, 1983 yılında "Açık Üniversite" adlı teziyle profesör olur. Akademik çalışmalarının yanı sıra 1978-1979 yıllarında Millî Eğitim Bakanlığı'nda Mesleki ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı görevinde bulunur. Dr. Alkan kariyeri boyunca Türkiye'nin dışında, ABD, Avrupa ve Balkanlar'da pek çok bilimsel etkinliğe ve uluslararası toplantıya katılır. Uzun yıllar Teknik Öğretmenler Derneği Genel Başkanlığı görevini yürütür. Eğitim Araştırmaları Derneği, Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme Derneği, World Association for Educational Research (WAER) ve The World Council of Curriculum and Instruction (WCCI) gibi mesleki kuruluşlarda üye olarak yer alır, ayrıca üç dönem UNESCO Milli Komisyonu Eğitim İhtisas Komitesi'nde çalışır.

1984 yılında Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı bünyesinde kurulan Orta Öğretimde Bilgisayar Eğitimi İhtisas Komisyonu'nda görev alarak, Türkiye'de temel eğitim düzeyinde okutulacak (ortaokul ve liseler için) ilk bilgisayar eğitimi ders programının geliştirilmesine katkı sağlar (Keser, 2011; Teker, Bardakcı, Numanoğlu ve Kurt, 2012; Millî Eğitim Bakanlığı, 2012). Dr. Alkan akademik yaşamında pek çok ilke imza atmıştır. Türkiye'de eğitim teknolojisi alanında doktora yapmış ilk bilim insanıdır. Eğitim teknolojisi alanında ilk Türkçe kitabı 1977 yılında o yayımlamıştır. Türkiye'de alanda ilk doktora öğrencisini (Prof. Dr. Alişan Hızal) o yetiştirmiştir. Türkiye'de eğitim bilimleri alanında ilk kongre olan Eğitim Bilimleri Birinci Ulusal Kongresi'ni (24-28 Eylül 1990) o düzenlemiştir. Türkiye'de uzaktan eğitim alanında yayın yapan ilk dergiyi o çıkarmıştır (Teker vd., 2012).

Dr. Alkan Eğitim (Bilimleri) Fakültesi'nde ilk kez 1972 yılında "Eğitim Teknolojisi" adlı dersi açmıştır. Prof. Dr. Keser bu dersi seçen ilk öğrenci grubu içerisinde olmuştur. Böylece Dr. Alkan'ın emekli olduğu 1996 yılına değin 25 yıla yayılan bir usta-çırak ilişkisinin de temelleri atılmıştır. Dr. Keser öğrencilik yıllarında Cevat Hocanın alana hakimiyeti, özümsemiği bilgiyi aktarmadaki akıcılığı ve vakur duruşunun yanı sıra özellikle dakikliğinden ve inceliğinden etkilenmiştir. Bu durumu şu anısı ile yakın çevresine aktardığı bilinmektedir:

"Bahar dönemi finalleriydi. Mayıs sonu, belki haziran başı. Yazın insanı erken ve dinç uyandıran günleri. Tabii o gün başka bir heyecan var. Cevat Hocanın dersinin finali. Çok çalışmıştım gerçi, o dönem henüz kitap olmayan eğitim teknolojisi ders notlarını sayfa sayfa özetleyin ya da nereden"

imla ve akıcılık sorunları var dese ezberden yazabilecek haldeyim... Sınava 15 dakika kala sınıfta en önde yerimi aldım. Tüm sınıfla birlikte tabii. Kalemlerimizi, silgilerimizi hazırladık. Hocayı bekliyoruz. Gözümüz saatte. Zira Cevat Hoca dakikliği ile meşhur. Dersine, sınavına tam saatinde gelir. Geç kaldığı görülmuş, duyulmuş şey değil. Ancak zaman geçtikçe bir terslik olduğunu anladık. Sınav saatini bir dakika geçti, iki dakika geçti Hoca yok. Hepimiz şaşkın ve huzursuz ama gözetmenlerimiz çok ciddi hiçbirimiz ne oldu diye soramıyoruz. Onlar da aynı durumda muhtemelen, kaygılsalar da gidip de kimseye bir şey soramıyorlar. Zira Cevat Hocayı şikâyet etmiş gibi olacak. Sınav süresini 5 dakika geçmişti ki Hoca elinde üst üste iki koli ile içeri girdi, girer girmez de mis gibi poğaçaya kokuları yayıldı. Arkadaşlar hiç adetim değildir ama geciktim dedi. Sizin bu erken saatte silgi ve kalem getirmeyi unutacağınızı düşünerek evden kırtasiyeye uğrama zamanımı hesaplayıp çıkmıştım. Kırtasiye malzemelerini alıp dönerken bir fırının önünden geçtim, tam arabaya yaklaşmıştım ki belki kahvaltıda etmemişlerdir diye düşündüm. Geri dönüp size poğaçaya aldım. O nedenle geciktim kusura bakmayın... Ve ihtiyacı olanlara kalem ve silgi dağıttıktan sonra her birimizin masasına birini tabak diğerini peçete gibi kullanabilelim diye ikişer teksir kağıdını özenle yerleştirip, poğaçalarımızı da kendi elleriyle dağıtmıştı. Sanırım Cevat Hocanın insanlı yönünü ilk kez o gün bu kadar yakından tanımış ve çok etkilenmişim. Bunun dışında da Hocanın bir yere geç kaldığını ne gördüm ne de işittim..."

Dr. Keser yıllar içerisinde hocası ve ustası Dr. Alkan'ın sadelik ve mütevazılığından, yaşama dair bilimi önceleyen bakışından, hocalık duruşundan, asistanları ve öğrencileri ile geliştirdiği açık, sıcak, dostane ancak sınırları belirli olan ilişki kurma biçiminden, çevresindekileri çalıştırmak için onlardan daha çok çalışma düsturundan, insan yetiştirmede sezdirmeden (rahatsız etmeden) izleme-incitmeden destekleme yaklaşımından, özeninden ve bonkörlüğünden önemli biçimde etkilenmiş, tüm bu tavırları kendisi de geliştirerek hocalık vasıfları içerisine katmıştır. Dr. Keser, hocası Dr. Alkandan aldığı bu hasletleri göstermenin ötesinde yaşayarak aktarmış böylece bugün camiamız içerisinde sayısı hiç de azımsanmayacak bir Cevat Alkan-Hafize Keser ekolünün oluşmasına çok büyük bir katkı sağlamıştır.

Dr. Keser'in bilim insanlığı ve hocalık vasıfları üzerine etkileri olan bir diğer isim de Eğitim Programları ve Öğretim alanının efsane hocası Prof. Dr. Fatma Varış olmuştur. Dr. Keser'in öğrencilik yıllarında Doçent olarak görev yapmakta olan Dr. Varış (d.1927-ö.2014) 1947'de İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi İngiliz Filolojisi Bölümü'nü tamamlamış, ardından Millî Eğitim Bakanlığı Bursu ile ABD'ye giderek Florida Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nden yüksek lisans derecesi almıştır. Doktora çalışmasını ise 1958 yılında Columbia Üniversitesi'nde (Teachers College) "Orta Öğretim 'Lise' için Bir Program Önerisi" adlı teziyle tamamlamıştır. Dr. Varış 1965 yılında A.Ü. Eğitim Fakültesi'nde Doçent olarak çalışmaya başlamış, 1974 yılında Profesör unvanını almıştır. 1974-77 yılları arasında Eğitim (Bilimleri) Fakültesinde dekanlık görevi yürütmüş, ayrıca Talim Terbiye Kurulu Üyeliği, ÖSYM Yönetim Kurulu Üyeliği, UNESCO Milli Komisyonu Yönetim Kurulu Üyeliği ve UNESCO Asya Pasifik Ülkeleri Eğitimde Bölgesel İşbirliği Danışma Kurulu Üyeliği gibi görevlerde bulunmuştur (A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı, 2023).

*Fakülte Yılları. 1973. A. Ü Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara.
Genç Hafize (soldan üçüncü), Hocaları Prof. Dr. Fatma Varış (ortada) ve Eğitim Programları ve Öğretim
Kürsüsünden sınıf arkadaşlarıyla birlikte.*

Dr. Varış, küresel alanyazın ve eğitim sistemlerine hâkimiyeti, bağlı olarak aktardığı bilgiler ve kazandırdığı zengin bakış açıları ile Dr. Keser'in akademik gelişimine hem lisans/lisansüstü eğitim yaşamı hem de mesleki kariyeri içerisinde son derece önemli katkılar sağlamıştır. Bununla birlikte, Dr. Keser, Dr. Varış'ın akademik bilgilerinin ötesinde hocalık vasıflarından; öz-disiplin anlayışından, yönettiği ya da parçası olduğu her işi/süreci son ana kadar titizlikle takip etme alışkanlığından, tavırlarında, giyiminde, derse girme ve yönetme biçiminde ve öğrencileri ile etkileşiminde her zaman koruduğu özeninden de derin biçimde etkilenmiş ve hocalık yaşamında benzer ilkeleri daima gözetmiştir. Dr. Varış'ın, Dr. Keser'i etkileyen bir diğer özelliği de bilim insanı yetiştirmedeki çok yönlü bakışı olmuştur. Dr. Varış'a göre bilim insanı sadece bilimsel bilgilerle donanmış kimse değildir. Aynı zamanda entelektüel ve sanatsal yönleri de gelişkin olan, genç nesle, topluma her anlamda öncü olabilen (aydın) kimsedir. Bu bakışla Eğitim Programları ve Öğretim Bölümünde görev yapan genç asistanların sosyal ve kültürel yönlerinin gelişimiyle daima yakından ilgilenmiş, odasında düzenlediği haftalık toplantılarda bilimsel meselelerin yanı sıra günün gelişmelerini, eğilimlerini, modasını, yeni kitaplarını, güncel tiyatro, konser ve sergileri daima konu etmiş, bunların takip edilmesini teşvik etmiştir. Dr. Keser bu durumu yakın çevresine şu sözlerle sık sık ifade etmiştir:

"...Sadece derslerimiz, konularımız, çalışmalarımız değil, okuduğumuz kitaplar, gittiğimiz tiyatro, sinema, sergi ya da konserler, kıyafetlerimiz, saç rengimiz ya da ojemiz bile Fatma Varış Hocanın ve haftalık toplantılarımızın konusu olurdu. Yaşama, kültüre; toplumu dönüştüren dinamiklere aşina olmamızı son derece önemserdi. Muhakkak ki tüm bu unsurlarla eğitim ve öğretmen yetiştirme süreçleri arasında güçlü ilişkiler kuruyor bizim de bu ilişkileri yaşayarak içselleştirmemizi öngörüyordu..."

Dr. Keser'in etkilendiği bir diğer önemli isim de eğitim yönetimi alanının duayeni Prof. Dr. Ziya Bursalıoğlu'dur (d.1924-ö.2017). Asıl adıyla Sabit Ziyaettin Bursalıoğlu Türkiye'de eğitim yönetimi alanında doktora yapan ilk bilim insanı ve alanın tartışmasız öncüsüdür. 1943 yılında Balıkesir Necatibey Öğretmen Okulu'ndan mezun olur. Askerlik görevinin ardından girdiği Gazi Eğitim Enstitüsü'nü ise 1948 yılında tamamlar. 1950'lerin ortalarında Fulbright Bursuyla ABD'ye gider ve Illinois Üniversitesi'nde yüksek lisans eğitimini tamamlar. 1958'de yurda dönerek Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde çeşitli kademelerde yöneticilik görevlerinde bulunur. 1963 yılında bu kez Good Year Bursu

ile yeniden ABD'ye gider ve yine Illinois Üniversitesi'nden 1965 yılında "The Changing Character of Education in Succesive Periods of Turkish History-Türk Tarihinin Müteakip Dönemlerinde Eğitimin Değişen Niteliği" konulu teziyle doktora derecesini alır.

1967 yılında eğitim yönetimi alanında ilk Türkçe kitap olan "Eğitim İdaresi'ni" yayımlar. 1968 yılında A.Ü. Eğitim (Bilimleri) Fakültesi'nde göreve başlar. 1970 yılında Doçent, 1976 yılında Profesör olur. 1974 yılında Eğitim Yönetimi ve Planlaması Bölüm başkanlığına atanır. 1977-1985 yılları arasında Eğitim (Bilimleri) Fakültesi Dekanlığını yürütür. 1988-1991 döneminde ise A.Ü. Senatosunda üye olarak yer alır. Akademik yaşamı boyunca pek çok uluslararası toplantıya katılır ve Türkiye'yi temsil eder (Aydın ve Karaman-Kepenekçi, 2007; A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı, 2023). Ziya Bursalıoğlu, genç Hafize için kendisindeki akademisyenlik kumaşını çok erken dönemlerde fark eden bir Hocası olmuştur. Dr. Keser bu durumu, biraz da nükteli olarak, şu sözlerle aktarmaktadır:

"Bir sınav sonrasıydı. Çok şaşırmıştım. Ziya Hoca çok nadir yüksek not verirdi, ne kadar çalışırsak çalışalım 8'leri pek geçemezdim. Ancak bu sefer 9 almıştım. O gün beni odasına çağırdı. Senin yüzünden sınavı açıklamayı geciktirdim dedi. Hoca çok zor sorardı, ana metni bırakın dip notlardan bile soru hazırlayabilirdi. Derste okuduğumuz kaynak üç ciltti. Tabii ben de azmettim, ne kadar notu kıt olursa olsun yüksek alacaktım. Tüm ciltleri, altyazıları ve kaynaklarıyla yaladım yuttum. Sınav kâğıtlarında her soru için beş satır boşluk bırakır, sonra bir sonraki soruya geçirdi. Ben de kalemimin ucunu çok incelttim. 5 satırlık alana minicik minicik yazarak 10 satır sığdırdım. Nasıl yazdın öyle okuyacağım diye gözlerimi bozuyordum dedi. Çok küçük yazdığın için ve benim bölümümün öğrencisi olmadığın için 1 puanını kırıp 9 veriyorum... Tabii hemen Fatma Varış Hoca'ya koştum. Siz onlar misafir sayılır diye eğitim yönetimi öğrencilerine 10 bize 8 veriyorsunuz, oysa Ziya Hoca böyle yapıyor diye olan biteni anlattım. Yaa evladım demek öyle dedi. Ertesi sınav notlar değişmiş, Fatma Hoca bize 10 onlara 8 vermişti..."

Dr. Keser, hocası Dr. Bursalıoğlu'nun hocalık özelliklerinin yanında yöneticilik özelliklerinden, geniş perspektifli gözlem gücünden, olayların bütününe hâkim olma ve çok yönlü bakarak karar verme anlayışından, sosyal ilişkilere ve etkinliklere verdiği önemden, öğrencilerle aracasız, açık ve eşitlikçi iletişim kurma biçiminden etkilenmiş; benzer özellikleri akademik yaşamına, hoca-öğrenci ve meslektaş ilişkilerine yansıtmıştır.

Elbette Dr. Keser'in uzun kariyeri içerisinde akademik yetkinlikleri ve hocalık özelliklerinin gelişiminde burada zikrettiğimiz isimlerin yanında Eğitim Bilimleri Fakültesi'nde hocası ve meslektaşı olmuş pek çok farklı bilim insanının da etkileri söz konusudur. Bunlar içerisinde Prof. Dr. İlhan Akhun, Prof. Dr. Niyazi Karasar, Prof. Dr. Gülseren Günce, Prof. Dr. Doğan Çağlar, Prof. Dr. Latife Bıyıklı, Prof. Dr. Ayşegül Ataman, Prof. Dr. Hıfzı Doğan, Prof. Dr. Kamuran Çilenti, Prof. Dr. Alişan Hızal, Yrd. Doç. Dr. Ali Şahinkesen, Prof. Dr. Mehmet Ali Kısakürek, Prof. Dr. Ayşe Çakır İlhan, Prof. Dr. Hayat Boz hemen akla gelen isimlerdir.

Dr. Keser'in kariyeri içinde mutlaka söz edilmesi gereken önemli bir isim de mesleki yaşamında acı ve tatlı birçok deneyimi paylaştığı çok değerli bir yol arkadaşı olan, A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi'nin bir diğer büyük hocası Dr. Necmettin Teker'dir. Dr. Teker, Dr. Keser'in hem öğrencilik döneminden hem de Maliye Bakanlığı yıllarından yakın dostu ve çalışma arkadaşıdır. Dr. Teker, yüksek lisansını 1984 yılında eğitim ortamlarının kullanımı ve öğrencilerin bu sürece ilişkin düşünceleri üzerine yürüttüğü araştırmasıyla tamamlar. Yine bu dönemde Eğitim Bilimleri Fakültesi Eğitim Programları ve Öğretim Bölümü Eğitim Teknolojisi Anabilim Dalında uzman olarak göreve başlar. 1990 yılında Prof. Dr. Cevat Alkan danışmanlığında tamamladığı "Geleneksel Öğretime Alternatif Video Merkezli Bireysel Öğrenme Yöntemi" adlı iki ciltlik tezi ile doktor unvanını alır. O dönemin koşulları içerisinde hayli ilerici sayılabilecek, eğitim teknolojisinin yanında görsel-işitsel materyal ve kendi kendine öğrenme terimleri ile dizinlenmiş olan bu çalışmada; video merkezli bireyselleştirilmiş bir öğretim sürecini programlı öğretim anlayışı içerisinde tasarlar, geliştirir, deneysel bir desen içerisinde uygular ve etkililiğini değerlendirir (Teker, 1990). 1992 yılında alanda kült ve artık nadir bir kitap olan "Programlı Öğretim: Değişik Teknolojiler ve Türkiye'deki Uygulama'yı" Prof. Dr. Cevat Alkan'la birlikte yayımlar.

Dr. Teker doktora sürecinin başından itibaren uzaktan eğitim konusuyla yakından ilgilenir. Türkiye eğitim teknolojisi akademik topluluğu içerisinde bu alanın öncülerinden olduğunu söylemek sanırız çok da yanlış olmayacaktır. 1995 yılında “Uzaktan Öğretimde Yapı ve İşleyiş: Açık Lise Örneği” adlı makalesini yayımlar. Bu çalışmasında uzaktan öğretim, açıköğretim gibi olgulara ilişkin olarak nitelik ölçütlerini de hesaba katan tanımlar getirir. Türkiye’de o dönemde var olan açık lise uygulamalarını yönetim, personel, fiziki tesis, altyapı, destek hizmetleri ve öğretme-öğrenme süreçleri bileşenleri üzerinden değerlendirir. Akademik kariyeri boyunca özellikle lisansüstü düzeyde uzaktan eğitimle ilgili dersler okutur, bu dersler içerisinde uzaktan eğitim süreçlerini getirdiği bakış açısı, yöntem, ortam, materyal ve rol değişimleri üzerinden derinlemesine tartışır. Dr. Teker, yolu A.Ü. BÖTE bölümünde geçen herkesin hem daima güler yüzlü ve anlayışlı bir hocası, hem de akademik ya da günlük yaşama dair dertlerini rahatça paylaşabildiği bir akıl hocası olmuştur. Emeğe ve bilime olan büyük saygısıyla, yıllar içerisinde alanın ender kitaplarından, hocaların üzerine notlar aldığı çeşitli belgelere, ilginç öğrenci ödevlerinden en eski ses kayıt cihazlarına değin parçalar barındıran kıymetli bir bilimsel koleksiyon biriktirmiş ve genç araştırmacıların kullanımına sınırsız biçimde açmıştır. Bölümde çalışanlar için Necmettin Hoca bilimsel özelliklerinin yanında sıcak tavrı, sevecenliği, hayata dair umutlu bakışıyla her zaman bir enerji ve motivasyon kaynağıdır. Geleneksel cuma toplantılarının çok önemli bir mali destekçisidir. Dünyada belki de başka örneği olmayan, doğum gününün yılda birkaç kez kutlanabildiği bir Hoca olmuştur, elbette her bir kutlama için Necmettin Hoca tüm bölüme pizza ısmarlamıştır. Aynı akademik kültür içerisinde alana ve akademiye ilişkin benzer bakışlar geliştiren iki dost, Dr. Keser ve Dr. Teker birbirlerini daima destekleyerek, yer yer tamamlayarak hem nitelikli bir meslektaş ilişkisi hem de çok güçlü bir dostluk bağı geliştirebilmişlerdir.

Dr. Keser 1974’te tamamladığı lisans eğitiminin ardından Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğü Eğitim Merkezinde çalışmaya başlamıştır. Bu merkezde 1974-1975 döneminde eğitim uzmanı, 1975-1982 yıllarında ise müdür yardımcısı olarak çeşitli düzeylerde mesleki gelişim süreçlerinin tasarımı, uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesinde görev almıştır (Keser, 2022). Bilgisayarların Türk Kamu Sektörüne yeni yeni girmekte olduğu, Dr. Keser’in kendi tabiri ile “*henüz bu imkâna sahip olan üniversitelerde bile hocaların bilgisayarların kadife örtülerini çekinerek açtığı*” bu yıllarda Eğitim Merkezi’nde bilgisayarlarla da tanışma ve çalışma imkânı bulmuş, hatta bakanlık çalışanlarına görevlerinin gerektirdiği düzeylerde bilgisayar becerisi kazandırmak üzere düzenlenen öğretim süreçlerinde görev almıştır. Bu başlangıç dönemi Dr. Keser’e tüm bilimsel çalışmalarında uygulanabilirliği gözetmeye ilişkin bir sağduyu, detayları görmeye ve karmaşıklık yaratmak yerine çözüm üretmek için kullanmaya dönük bir pratiklik, ayrıca bilişim becerilerini bağlamsal biçimde teknoloji destekli öğretim süreçleri içerisinde geliştirmeye yönelik bir vizyon kazandırmıştır.

Yüksek Lisans Eğitimi, 1980 yılında, A.Ü. Eğitim (Bilimleri) Fakültesi’nde, Eğitim Programları ve Öğretim Bölümünde, Prof. Dr. Hıfzı Doğan danışmanlığında “Endüstriyel Sanatlar Eğitimi Programlarının Etkinliğinin İncelenmesi (Kurtuluş Ortaokulunda Örnek Olay İncelemesi) başlıklı tez çalışmasıyla tamamlamıştır (Keser, 1982). 1982 yılında tezini özetleyen “Teknoloji Eğitimi” adlı bir makaleyi Eğitim ve Bilim Dergisi’nde yayımlamıştır. Aynı zamanda kariyerinin ilk makalesi olma özelliği taşıyan bu metinde; bilgisayar ve diğer araçlarıyla teknolojiyi topluma nüfuz eden, toplumsal değerleri etkilemekte olan bir olgu olarak nitелеmekte ve teknoloji eğitimi eğitim sisteminin ortak değerleri arasına yerleştirmektedir. Teknoloji eğitimi için temel yöntem olarak ise gerçek yaşam durumlarını konu eden bağlamsal problemler üzerinde durmaktadır. Böylece 10 bileşen ya da özel amaç içeren [teknoloji kavramları, kültürü, teknolojinin etkilerine ilişkin farkındalık, teknolojiye yönelik tutumlar, gerçek yaşamda uygulanabilir beceriler, endüstriyel (proje temelli) çalışma yöntemi, problem çözme yeterliği, ekip çalışması ve işbirliği, üretim süreçlerine yönelik farkındalık ve farklı uğraşı alanlarını deneyimleyerek karar verebilme] bir teknoloji eğitimi çerçevesi önermektedir.

*Eğitim Bilimleri I. Ulusal Kongresi'nde. 1991. A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara.
Eğitim Teknolojisi Anabilim Dalından Çalışma arkadaşlarıyla birlikte (soldan beşinci sırada).*

Yine 1982 yılında, Eğitim Bilimleri Fakültesi Teknik Eğitim Bölümünde araştırma görevlisi olarak çalışmaya başlamıştır. Bu dönemde Eğitim Programları ve Öğretim Bölümü içerisinde 1970'lerin ortalarından beri süregelen üçlü bir yapılanma söz konusudur. Bu yapı içerisinde Prof. Dr. Alkan eğitim teknolojisi alanındaki, Prof. Dr. Doğan mesleki ve teknik eğitim alanındaki, Prof. Dr. Varış ise eğitimde program geliştirme alanındaki etkinlikleri üstlenmiştir. 1981 yılına gelindiğinde eğitim teknolojisi ve mesleki ve teknik eğitim alanlarına ilişkin bilimsel etkinlikler Teknik Eğitim Bölümü olarak ayrılır. 1987 yılında ise bu bölüm kapatılarak Eğitim Programları ve Öğretim Bölümü içerisinde Eğitim Teknolojisi Anabilim Dalı kurulur. Böylece Dr. Keser, 1987 yılında diğer alan hocalarıyla birlikte Eğitim Teknolojisi Anabilim Dalına geçer (Teker vd., 2012; Keser, 2022).

Doktora derecesini 1988 yılında Prof. Dr. Cevat Alkan danışmanlığında tamamladığı "Bilgisayar Destekli Öğretim İçin Bir Model Önerisi" başlıklı tezle alır. Bu dönemde eğitim bilimleri lisansüstü düzeyde Sosyal Bilimler Enstitüsü altında bir bölüm olarak temsil edilmektedir. Eğitim programları ve öğretim ise bu bölüm altında bir anabilim dalıdır. Henüz müstakil bir eğitim teknolojisi lisansüstü alanı oluşmuş değildir. YÖK Ulusal Tez Merkezi üzerinden ülkemizde yapılan doktora tezleri incelendiğinde, Eğitim ve Öğretim (Education and Training) konu/alanında ilk çalışmaya 1967 yılında rastlanmaktadır. Bu dönemden 1980'lere değin dokuz, 1980'ler boyunca ise 86 çalışmaya erişilebilmektedir. 1988 eğitim alanında doktora tezlerinde bir sıçrama yılı olmuştur. Zira 86 tezin 29'u bu yıl tamamlanmıştır. Bu dönemde bilgisayar ve öğretim kavramlarını birlikte ele alan sadece iki tez söz konusudur (YÖK Ulusal Tez Merkezi, 2023a).

Dr. Keser, 323 sayfaya yayılan son derece detaylı tezinde önce bilgisayar olgusunu gelişimi, önemi ve özellikleri ile ortaya koymakta; ardından bilgisayar destekli öğretimi ana hatları, gerekçeleri ve örnekleri ile tanıtmakta, bunlardan hareketle günün koşulları içerisinde Türk Eğitim Sistemi'nin yapısı ve kültürüne uygun bir bilgisayar destekli öğretim modeli önermektedir. Modelini oluştururken Türkiye okullarının mevcut durumunu geniş biçimde incelemekte ve ortaöğretim kademesinde bilgisayar destekli öğretimin nitelikli biçimde yürütülmesine ilişkin işlevsel öneriler geliştirmektedir. Bu çalışmaya göre 1980'lerin bilgisayar teknolojisi, öğretim süreçlerini gösterim (görselleştirme), benzetim (simülasyon), alıştırma ve uygulama, sınav yapma, diyalog kurma, bilgi depolama ve arama olanak/araçları ayrıca problem çözmede sağladığı kolaylıklar ve yaratıcılığı artırıcı özellikleri ile

zenginleştirme potansiyeline sahiptir. Bununla birlikte Türk Eğitim Sistemi içerisinde bu olanakların yerleştirilebilmesi için bilgisayar altyapılarının yanında müfredatın, öğretim yöntemlerinin, eğitici ve öğretmen yeterliklerinin uygun biçimde dönüştürülmesi, esnek, taşınabilir ve geliştirilebilir ders yazılımlarının üretilmesi, bunlar için uygun kullanım kılavuzlarının hazırlanması ayrıca teknik sorunların yerinden çözülebileceği mekanizmalar geliştirilmesi gerekmektedir (Keser, 1988). Çalışma üzerinde durduğu tüm bu olanak ve gerekliliklerin nasıl sağlanabileceği ve geliştirilebileceğine ilişkin olarak okul, öğretim yöntemi, müfredat ve öğretmen eğitimi gibi alanlarda çok yönlü açılımlar yapmakta, okullar arası bilgi ağlarının nasıl yapılandırılabilmesine kafa yormakta ayrıca ortaöğretim için bir seçmeli bilgisayar ders programı önermektedir. Türkçe alanyazın incelendiğinde 1980'lerin ortalarında eğitimde bilgisayarların kullanımına ilişkin sınırlı sayıda da olsa araştırmaya rastlanmaktadır. Bununla birlikte bu çalışmaların çoğu yurt dışı örnekler üzerinden açıklamalar geliştirmekte ve tavsiyelerde bulunmaktadır. Dr. Keser'in çalışması ise farklı olarak, Türk Eğitim Sisteminin çeşitli düzeylerdeki bileşenini bir ihtiyaç analizi mantığıyla ele almakta, böylece bilgisayar destekli öğretim için ihtiyaca özgü ve işlevsel açılımlar getirebilmektedir.

Dr. Keser'in doktora tez çalışması yazılma biçimiyle de dönemine göre bazı özgün yönler barındırmaktadır. Metin kısmı bilgisayarda (orta boy bilgisayarda) yazılmıştır. O dönemde bilgisayara, hem de metin yazmak için, erişim olanağı son derece sınırlıdır. Çeşitli üniversite ve merkezlerde bilgisayarlar bulunsa da bunlarla ancak, sıraya girmek ve beklemek koşulu ile birtakım analizler yapılabilmektedir. Bununla birlikte Hafize Hoca'nın kendi anlatımı ile "*Fatma Varış Hoca: ...madem bu tezin konusu bilgisayar destekli öğretim o zaman kendisi de bilgisayarda yazılmalı*" koşulunu getirmiş ve eklemiştir "*...senin eşinin iş yerinde mutlaka bunu yapabilecek olanaklar vardır. Gerekli konuşmaları ben yapacağım ve sen de tezini burada yazacaksın...*" Dr. Keser'in eşi Nurettin Keser (d.1947-ö.2014) o sırada Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğü Bilgi İşlem Merkezi'nin müdürüdür. Gerçekten de o yıllarda ülkenin bilgisayar kaynağının önemli bir kısmı da bu merkezdedir. Bununla birlikte Fatma Varış Hoca bu süreci söz verdiği gibi son derece profesyonel biçimde yönetir. Nurettin Bey dâhil tüm ilgililerle bizzat görüşür, gerekçeleri ortaya koyar, gerekli izinleri alır. Böylece Dr. Keser'in doktora tezi bilgisayarda yazılır ve ülkemizde bilgisayarla yazılan ilk birkaç tezdendir biri olur. Ancak bu durum yazım sırasında başka bir problemi de beraberinde getirir.

Tez bilgisayarda yazılmaktadır yazılmasına ama içerisinde pek çok da grafik barındırmaktadır. O dönemin teknolojisinde bir bilgisayarın hem yazı yazması hem de grafik çizmesi, üstelik yazı ve grafiği aynı sayfada buluşturabilmesi olanaklı değildir. Dr. Keser bu soruna hemen pratik bir çözüm bulur. Neyse ki Gelirler Genel Müdürlüğü Bilgi İşlem Merkezi grafik çizebilen ayrı bir bilgisayara sahiptir. Üstelik renkli grafikler çizebilmektedir. Metin yazılırken grafiklerin ekleneceği yerler belirlenerek boş bırakılır. Sonrasında çizim kabiliyeti olan bilgisayarda gerekli yazılımlar oluşturularak grafikler çizilir, basılır. Ardından 'el yordamı' süreci başlar. Grafikler özenle kesilir ve tez içerisindeki alanlarına sıva yapıştırıcı yardımı ile yapıştırılır. O dönemi yaşamış arkadaşları, Dr. Keser'in tezini kendi döneminde yazım ve grafik boyutlarıyla bilgisayarda hazırlanan ilk tez olarak tanımlamaktadır. Alanımızın öncü bir ismi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi BÖTE Bölümünün kurucusu, değerli hocamız Prof. Dr. H. Ferhan Odabaşı, Dr. Keser'in doktora tezi ve bu vesile ile oluşan dolaylı tanışıkları hakkında şunları söylemektedir:

"Eğitim teknolojisinde doktora derslerimize başladık. Rahmetli Alişan Hızal Hocamızla. Hoca ilk derste önümüze bir tez getirdi. Bakın dedi, tez yazarsanız böyle olacak... Üzerinde Hafize Keser yazıyordu... Hafize Hocamla ilk tanışmam öyle oldu. Bu tez önümüze çok geldi gitti..."

Yrd. Doç. Dr. Hafize Keser odasında çalışırken. 1991. Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara.

1989 yılında A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Eğitim Programları ve Öğretim Bölümü Eğitim Teknolojisi Anabilim Dalına Yardımcı Doçent Doktor olarak atanır. Bu dönemde (1990-97) aynı zamanda Eğitim Programları ve Öğretim Bölüm Başkan Yardımcılığı görevinde bulunur. 1998 yılında yine Eğitim Teknolojisi Anabilim Dalına Doçent Doktor olarak atanır. 1998 yılı Türkiye’de eğitim teknolojisi alanı açısından da son derece önemlidir. Bu yıl Milli Eğitim Bakanlığı ve Dünya Bankası işbirliği ile bilişim teknolojilerinin temel eğitim kademelerine entegrasyonuna yönelik olarak okul teknoloji altyapılarının güçlendirilmesi ve öğretmenlerin teknoloji yetkinliklerinin geliştirilmesine odaklanan Temel Eğitim Programı (Projesi) hayata geçmiş, projeye koşut biçimde ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarına bilgisayar öğretmeni yetiştirmek amacıyla eğitim fakülteleri bünyesinde Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi (BÖTE) bölümleri kurulmuştur (Bardakcı ve Keser, 2017; Deryakulu, 2008). Dr. Keser 1999 yılında bu kez BÖTE Bölümüne Doçent olarak atanır. 2005 yılında Profesör kadrosunu alır. 2000 yılında BÖTE Bölüm Başkanı olarak atanır ve bir yıllık bir ara ile (2000-2016, 2017-2020 halinde iki dönem olarak) toplam 19 yıl boyunca bölüm başkanlığı görevini sürdürür. Kariyeri boyunca pek çok bilimsel makale, kitap bölümü ve çeşitli kitaplar kaleme almıştır ve almaktadır. Sayılamayacak kadar çok ulusal ve uluslararası bilimsel toplantıda alanını, bölümünü, ülkesini temsil etmiştir ve etmeye devam etmektedir. Ağustos 2020 tarihinde yaş haddi sebebiyle üniversitedeki görevinden emekli olan Dr. Keser, halen Türkiye eğitim teknolojisi akademik topluluğunun etkin bir üyesidir. 1976 yılında evlenmiştir. İlke ve Özge adında iki kızı vardır.

Araştırma Etkinlikleri

Dr. Keser’in eğitim teknolojisi alanında ulusal ve uluslararası pek çok bilimsel çalışması bulunmaktadır. Hakemli dergilerde yayımladığı makaleleri, bilimsel toplantılarda sunduğu bildirileri, ulusal/uluslararası kitap ve kitap bölümleri söz konusudur. Ayrıca çeşitli kurum/dergilerde editörlük yaparak nitelikli yayınların okuyucu ile buluşmasına katkı sağlamıştır.

Araştırma etkinliklerini 1982 yılından beri kesintisiz biçimde sürdürmektedir. İlk makalesi 1982 yılında Eğitim ve Bilim Dergisi’nde yayımlanan “Teknoloji Eğitimi”dir. Uluslararası anlamda ise 2000 yılından itibaren eser vermeye başlamıştır. Güncel kişisel özgeçmişi içerisinde, 28’i ulusal, 45’i uluslararası dergilerde yayımlanmış olmak üzere toplam 73 makaleye yer vermektedir. Yine bu belgeye göre, ulusal kongre, sempozyum ve konferanslarda sunulmuş 10, uluslararası bilimsel toplantılarda sunulmuş 59 bildirisi vardır. 11 kitap, 21 kitap bölümü kaleme almıştır. 17 dergiye editör ya da editörelere kurulu üyesi olarak katkı sağlamıştır (Keser, 2022). Dolayısıyla bilimsel üretim etkinliği 180’in üzerinde metni kapsamaktadır. Tüm bunların yanında 50 yılı geride bırakmış bir yazım kariyeri

içerisinde, özellikle akademik metinlerin bilişim araçları ile kayıt altına alınmadığı dönemler de düşünüldüğünde, Dr. Keser'in kendisinin bile unutarak özgeçmişine ekmediği yayınları olabileceği gerçeği göz ardı edilmemelidir. Google üzerinden Mayıs 2023 itibarıyla "Hafize Keser" anahtar sözcüğü ile bir arama yapıldığında 14.900 sonuç ile karşılaşılmaktadır, aynı arama Google Akademik üzerinden yapıldığında 1.470 kayda ulaşılmaktadır. Yine Google Akademik üzerinde Türkçe ve İngilizce 200 civarında metinde Dr. Keser yazar olarak görülmektedir. Bu metinlere yapılan atıflar ise 2.400'ün üzerindedir. Çalışmalarından 30'a yakını Web of Science (WOS) veri tabanlarında, ayrıca 22'si de eğitim bilimleri alanında önemli alan indekslerinden biri olan ERIC veri tabanında taranmaktadır. WOS kategorileri incelendiğinde çalışmalarının başta eğitim & eğitim araştırmaları olmak üzere, psikiyatri & psikoloji, insan-bilgisayar etkileşimi, iletişim, yönetim, bibliyometri, dil bilimi, bilgisayarlı görselleştirme gibi alanlarla ilişkilendirildiği anlaşılmaktadır.

Erken dönem çalışmaları (1980-1990); mesleki eğitim, okul-sanayi işbirliği, teknoloji eğitimi ve Türk Eğitim Sisteminde bilgisayarın kullanılması anahtar sözcüklerini kapsamaktadır. 1990-2000 döneminde ise, bilgisayar destekli öğretim, ders yazılımları, bilgisayarın ölçme-değerlendirme sürecinde kullanımı, bilgisayarlı soru bankası ve bilgisayara ilişkin tutumlar gibi kodlara rastlanmaktadır. 2000'li yıllarla birlikte Dr. Keser'in bilimsel metin yayımlama faaliyetleri önemli bir ivme kazanmaktadır. Konu ve tür çeşitliliği açısından ise 2010 yılı bir sıçrama noktası olarak öne çıkmaktadır. Bu bakışla 2000 sonrası çalışmaları; 2010 ve öncesi, 2011-2015 arası, 2015 sonrası olarak üç grup altında incelenebilir. 2000-2010 aralığı eğitsel bilgisayar ve internet kullanımını derinlemesine ele aldığı bir dönem olmuştur. Bu dönemde ağırlıklı bilişim teknolojileri ve araçlarının öğretme-öğrenme süreci ve onun insan unsurları olan öğretmen ve öğrenciler ile etkileşimine odaklanmıştır. Yanı sıra 2000'li yıllarda temel eğitim programında yer verilen bilgisayar ve trafik güvenliği öğretim programlarının tasarımı, içeriklerinin geliştirilmesi ve ders kitaplarının oluşturulmasına katkı sağlamıştır. 2010'larla birlikte Dr. Keser'in makale ve kitap kariyerinde öğretim yaklaşım ve yöntemleri özelinde bir açılım gözlemlenmektedir. Gelişen ve yaygınlaşan bilişim teknolojileri, Web 2.0 gibi çevrimiçi etkileşim olanakları ve çoğalan çevrimiçi öğretim araçlarının yapılandırmacı uygulamalara dönük potansiyeli genişletmesinin de etkisiyle bu yıllarda teknoloji zengin ortamların ötesinde bu ortamlarda yöntem bileşenine ağırlık vermiştir.

2010-2015 dönemi eserleri bu bakışla senaryo tabanlı öğrenme, proje tabanlı öğrenme, probleme dayalı öğrenme, harmanlanmış öğrenme, üst bilişsel koçluk, yetişkin eğitiminde e-öğrenmenin işlevselliği, çevrimiçi dil eğitimi, teknopedagojik yeterlikler, eğitsel bilgisayar kullanımı-bağımlılık ilişkileri gibi konuları kapsamaktadır. 2010-15 döneminde Dr. Keser'in bilgisayar destekli öğretim bakışı da teknolojik olanak ve kaynakların ötesinde insan unsurları ve psikososyal özellikleri merkeze alan bir çevrimiçi öğrenme bakışına evrilmiştir. Yine bu dönemde araştırmalarında konu ettiği bir alan da bilişim etiği ve bilgi güvenliği olmuştur. 2015 yılına gelindiğinde çevrimiçi öğrenmeye yönelik bakışı sosyokültürel bağlam anlayışına doğru önemli biçimde genişlemiştir. Bu dönemden itibaren çevrimiçi sosyal etkileşimi, dolayısıyla uzaktan eğitim yapılarını ciddi biçimde etkileyen siber zorbalık, bağlanma, aylaklık gibi davranışları ve kampüs iklimi gibi unsurları ele almaktadır. Yine bu dönemde eğitimde teknoloji entegrasyonuna yönelik ilgisi, çevrimiçi olanaklara koşut biçimde bilgi güvenliği farkındalığı, eleştirel düşünme standartları, göz izleme uygulamaları, bilişim destekli değerlendirme süreçleri gibi yeni kavramları içine alarak genişlemektedir.

Dr. Keser araştırma kariyeri boyunca disiplinlerarasılığa ve çeşitlenmeye önem vermiştir. Bu doğrultuda pek çok farklı kurum ve kuruluşu, çeşitli düzey ve yaşta hedef kitleleri ele almış, farklı alanlardan bilim insanları ile işbirliğine ve ekip çalışmasına önem vermiştir. Eğitim teknolojisi alanının doğasına ilişkin bu çok yönlü, katılımcı ve esnek yaklaşımı ile yenilikçi bazı bakış açılarına da öncülük edebilmiştir. Bu anlamda genişlettiği ve 2020'lere taşıdığı bir olgu dijital vatandaşlık olmuştur. Özellikle olgunluk döneminde eserler verdiği bir diğer alan da eğitim teknolojileri disiplininin kurumsallaşmasıdır. Bu bağlamda belli aralıklarla eğilim araştırmaları yürütmüş, alanın tarihine ışık tutacak metinleri hem kaleme almış hem de yazılmasını teşvik etmiştir.

Meslektaşlarıyla toplantıda (sağdan altıncı). 2011. Kahire Amerikan Üniversitesi, Mısır.

Dr. Keser'in araştırma kariyerinde alanında ilk ve tek olma özelliğine sahip olan "Eğitim Teknolojileri Okumaları" serisi önemli bir yer teşkil etmektedir. Alandaki yeni eğilimleri, sorunları, bunlar etrafında alan akademik topluluğunun güncel bakışını araştırmacılarla buluşturan, editörlüğü alanın üç değerli hocası Prof. Dr. Buket Akkoyunlu, Prof. Dr. H. Ferhan Odabaşı ve Prof. Dr. Aytekin İşman tarafından yürütülen bu seri ilk olarak 2015 yılında okuyucuyla buluşmuştur. Zaman içerisinde hepimiz, özellikle de lisansüstü öğrencilerimiz için önemli bir başvuru kaynağı haline gelmiştir. Dr. Keser, Eğitim Teknolojileri Okumaları kitaplarını alanın varoluşu ve kurumsallaşmasında çok temel bir araç, deyim yerinde ise eğitim teknolojileri alanının sesi olarak benimsemiş ve her yıl en az bir bölümle katkı sağlamıştır. Bu katkılara bakıldığında; bilgi güvenliği, siber güvenlik, çevrimiçi uyarlanabilir öğrenme ortamları, eğitim 4.0, giyilebilir teknolojiler, bilişim suçları, eğitimde yapay zekâ, dijital yetkinlikler ve eğitimde sanal gerçeklik gibi kodlarla karşılaşılmaktadır. Benzer biçimde editörlüğünü alanımızın değerli hocalarından Prof. Dr. Tolga Güyer'in yürüttüğü Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama (ETKU) dergisine de alanın kurumsallaşmasında son derece kilit bir önem atfetmiş, yayın kurulu üyesi, hakem ve yazar olarak aktif destek sağlamıştır. Alanımızın Türk Eğitim Sistemi içerisindeki konumunu pekiştirmek için genç kuşakla paylaşılmasını son derece önemseyen, 1984 tarihli "Türkiye'de Bilgisayar Eğitiminde İlk Adım: Orta Öğretimde Bilgisayar Eğitimi İhtisas Komisyonu Raporu"nu kaleme aldığı özgün ve kapsamlı bir değerlendirme ile bu dergide yeniden yayımlamıştır.

Dr. Keser, araştırma kariyeri içerisinde dergi editörlüğü ve editörler kurulu üyeliği görevlerini de gerek ulusal gerek uluslararası düzeyde aktif biçimde sürdürmektedir. Bu bağlamda Cypriot Journal of Educational Sciences (CJES), International Journal of Learning and Teaching, Journal of Information and Communication Technologies dergilerinde baş editör, Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama, Milli Eğitim Dergisi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi, Kastamonu Eğitim Dergisi, Bilgi ve İletişim Teknolojileri Dergisi gibi dergilerde editörler/yayın kurulu üyesi olarak görev yapmaktadır. Temel eğitim programımız içerisindeki alan dersleri için yazılan Bilgi ve İletişim Teknolojisi Ortaöğretim Ders Kitabı, Bilişim Teknolojileri Çalışma Kitabı (1,2,3,4,5. Basamak) ve Bilişim Teknolojileri Öğretmen Kılavuz Kitabına (1,2,3,4,5. Basamak) editör olarak katkı sağlamıştır. BÖTE lisans programlarının hayata geçirilmesi sürecinde Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından belirlenen program geliştirme ekibinde görev almıştır. 1-3 Aralık 2021 tarihlerinde düzenlenen 20. Milli Eğitim Şurasına, Şura Üyesi olarak katılmıştır.

Dr. Keser eserlerinden kronolojik bir seçki

-
- Keser, H.** (1982). Teknoloji eğitimi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 7(40), 41-45.
- Keser, H.** (1989). Türk okul sisteminde bilgisayarların kullanılması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 22(1), 189-224.
- Keser, H.** (1993). Eğitim teknolojisinde bilgisayarla öğretim alanında çağdaş gelişmeler. I. Eğitim Bilimleri Kongresi (Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara) Bildiriler, Cilt 1: Eğitim Teknolojisi (ss. 161-168). Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Basımevi.
- Keser, H.** (1998). İş eğitimi için geliştirilmiş bir proje örneği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 20(1-2), 341-359.
- Keser, H.** (1999). *Öğrencilerin bilgisayara yönelik tutumları*. Ankara: Lazer Ofset Matbaa.
- Tavşancıl, E. ve **Keser, H.** (2002). İnternete kullanımına yönelik Likert tipi bir tutum ölçeğinin geliştirilmesi. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama Dergisi*, 1(1), 79-100.
- Keser, H.** (2004). İlköğretim 4. sınıf bilgisayar ders kitaplarının görsel tasarım ilkelerine göre değerlendirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(3), 261-280.
- Keser, H.** (2005). *İnsan bilgisayar etkileşimi ve sağlığa etkisi* (2005). Ankara: Nobel Yayınevi.
- Keser, H.** (2007). Öğretim yöntemleri ve yaklaşımları. L. Küçükahmet (Ed.) *Program geliştirme ve öğretim* içinde (s.108-113). Ankara: Nobel Yayınları.
- Yetik, S., Akyüz, H. İ., **Keser, H.**, & Numanoğlu, G. (2010). The effects of scenario based blended learning environment on attitudes of preservice technologies teachers toward teaching profession. *TOJDE*, 11(2), 135-145.
- Aybar, K, Göçmenler, G, **Keser, H.**, Numanoğlu, M. ve Teker, N. (2014). *Eğitim teknolojisi terimler sözlüğü*. Ankara: MEB Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü.
- Bardakcı, S., Alakurt, T., ve **Keser, H.** (2014). Çevrimiçi öğrenme ortamında öğrenci rol ve davranışları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(1), 47-60.
- Semerci A., **Keser H.**, Özden, M. Y. (2014). The power of e learning: an effective solution for Turkish police management training courses. In Hai-Jew, Shalin (Ed.) *Remote workforce training effective technologies and strategies* (pp.112-133), Kansas State University, ISBN:9781466651371.
- Akyüz, H. İ., & **Keser, H.** (2015). Effect of educational agent and its form characteristics on problem solving ability perception of students in online task based learning media. *Cypriot Journal of Educational Sciences*, 10(3), 265-281.
- Keser H.**, Bicen H., & Çalışkan, S. (2016). Determination of teacher candidates opinions about the efficiency of virtual classes used in distance education. *Global Journal of Information Technology: Emerging Technologies*, 6(2), 143.
- Alakurt, T. ve **Keser, H.** (2016). Bilgi paylaşma davranışları ölçeği: Ölçek geliştirme çalışması. *Kastamonu Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(3), 1033-1054.
- Karaoğlan Yılmaz F. G., & **Keser, H.** (2016). The impact of reflective thinking activities in e learning a critical review of the empirical research. *Computers & Education*, 95, 163-173.
- Bardakcı, S. ve **Keser, H.** (2017). *Bilişim teknolojilerinin eğitime entegrasyonu: Farklı amaç, politika, uygulama, etki ve eleştiriler üzerine bir inceleme*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Yılmaz, R., & **Keser, H.** (2017). The impact of interactive environment and metacognitive support on academic achievement and transactional distance in online learning. *Journal of Educational Computing Research*, 55(1), 95-122.
- Çetinkaya, L. ve **Keser, H.** (2018). Uyarlanabilir eğitsel içerikli web ortamlarının tasarım ilkeleri: Öğrenen Modeli. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 8(1), 320-345
- Keser H.**, & Semerci, A. (2019). Technology trends, Education 4.0 and beyond. *Contemporary Educational Researches Journal (CERJ)*, 9(3), 39-49.
- Keser H.**, Karasu M., Karataş A., Sinap V. ve Korkmaz S. (2019). Eğitim Teknolojileri Okumaları kitaplarının değerlendirilmesi. Aytekin İşman, Hatice Ferhan Odabaşı, Buket Akkoyunlu (Ed.) *Eğitim Teknolojileri Okumaları 2019* içinde (ss.223-242). Ankara: Pegem Akademi.
- Kavuk Kalender, M., **Keser, H.**, Tuğun, V. (2019). Middle and high school students' opinions, experiences and responses regarding to cyberbullying. *Education and Science*, 44(198), 183-200.
- Güldüren C., **Keser, H.**, & Erçağ, E. (2020). Investigation of information security awareness levels of students in secondary schools. *International Social Sciences Studies Journal*, 6(60), 1516-1527.
- Paşa, D., Hursen, C., & **Keser, H.** (2022). Determining teacher candidates' levels of twenty-first century learner and teacher skills use. *Education & Information Technologies*, 27, 11537-11563.
-

Bilimsanı Yetiştiriciliği

Dr. Keser, bizim tabirimizle Hafize Hocamız, meslek yaşamını üç temel uğraşı etrafında şekillendirmiştir. Eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdürmek, araştırma yapmak ve insan yetiştirmek. Emekli olduğu güne kadar lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde dersler yürütmüş, programa daima yenilikçi açılımlar önermiştir. Bu yönüyle belli yaklaşım ve kavramların yayılmasında da etkili olmuştur. Lisans programına 2009 yılında seçmeli olarak dâhil ettiği “Bilişim Etiği” dersi bu duruma güzel bir örnektir. O dönemde Türkiye’de lisans programı düzeyinde pek de yaygın olmayan bu konuya dönük olarak içerik ve yöntem geliştirilmesine, yetiştirdiği bilim insanları aracılığıyla benzer derslerin BÖTE lisans programlarında yaygınlaşmasına, ayrıca bu ders kapsamında yürütülen araştırmalarla alanyazının Türkiye özelinde örneklerle zenginleşmesine katkı sağlamıştır. Kariyerinin başından beri hiç ara vermediği araştırma faaliyetlerini hala sürdürmektedir. Etki değeri yüksek dergilerde 2021 ve 22 yıllarında yayımladığı makalelere erişmek olanaklıdır. Danışmanlık ve tez izleme komitesi üyeliği faaliyetlerini de yakın zamana kadar sürdürmüştür. Danışmanlığında yapılmış son doktora tezi 2023 tarihlidir.

Kongrede öğrencileriyle. ICITS 2017, İnönü Üniversitesi, Malatya.

(Sağ baştan itibaren) Turgay Alakurt, Prof. Dr. Hafize Keser, Salih Bardakçı, Halil İbrahim Akyüz, Gülcan Numanoğlu, Mustafa Numanoğlu.

Dr. Keser’in tüm bu faaliyetleri içerisinde ayrı bir yere koyduğu, hatta belki daha fazla önem verdiği uğraşı alanının insan yetiştirme olduğunu söylemek çok da yanlış olmayacaktır. Zira ona göre insan yetiştirme akademik yetkinlikler kazandırma ya da mükemmelleştirmenin ötesinde, bayrağı teslim edeceği genç kuşağın “hocalık” özelliklerinden emin olma sürecidir. Hocalık ise bilimsel yeterliklerin yanında tevazuu, üretkenliğin yanında alçak gönüllüğü, disiplinin yanında nezaket ve zarafeti, hocalık duruşu ve üslubunu, eğitim teknolojisi alanının geçmişine, diline (kavramları kullanma biçimine), kültürüne hâkimiyeti, aynı zamanda sabır, azim ve kararlılığı bir arada içeren oldukça üst düzey bir yetkinliktir. Dr. Keser bu yetkinliğin hoca ve öğrenci arasında kurulacak son derece etkin bir usta çırak ilişkisiyle kazandırılabilmesine inanmaktadır. Lisansüstü derslerini her zaman uzun tutmasının, ki doktora dersleri genelde hep 17.00’da başlayıp 21.00’da bitmiştir, asistanlarıyla uzun sohbetlerinin, alanın tarihine, önceki nesil hocaların olayları ele alış biçimine her zaman değinmesinin, güncel bir konu tartışılırken “*durun size ne göstereyim*” deyip arşivinden konuşulan olayın geçmişini ortaya koyan belgeleri çıkarıvermesinin, her kavramı, eğilimi, yeniliği kökleriyle anlayın ısrarının, aynı metni 20 kere okuyup da hiç sinirlenmeden 21. düzeltmeyi de gözlerinizin içine bakarak vermesinin, ortak çalışmalarda her aşamada iş bölümüne dâhil olup (bilgisayara veri girerken bile) sorumluluğunu

yerine getirmesinin, derslerine her zaman şık bir şekilde ve genelde ceketle girmesinin, gittiği bilimsel toplantılara, konferanslara asistanları ve öğrencilerinden bir bölümünü zaman zaman maddi destek de sağlayarak mutlaka götürmesinin ve sayılmayacak kadar çok diğer Hafize Hoca davranışının altındaki temel gayesi ilk kuşak hocaları ile yeni kuşağı birbirine bağlayan bir insan yetiştirme sürecini inşa edebilmek olmuştur.

Bu gaye, odası, asistanları ve öğrencileri ile sınırlı da kalmamıştır. A.Ü. BÖTE bölümü için bir aile geleneği olan, tüm hoca ve öğrencilerin bir araya geldiği çok eğlenirken bir yandan da herkesin birbirinden bilişsel ve duyuşsal anlamda çok şey öğrendiği, alanın geçmişi, bugünü ve geleceğinin mutlaka masaya yatırıldığı cuma toplantıları ile bu etkileşimi bölüme yaymıştır. Ortaya çıkmalarında ve yaşamalarında çok büyük emeği bulunan, alanımızda farklı anlayışların etkileşmesine, bu etkileşime zaman zaman dünya çapında büyük fikir insanların da dâhil olabilmesine olanak sağlayan alan kongrelerimizle ise bu etkileşim ülke çapına yayılmıştır.

Cevat Hoca ile nikâh şahitliği yaparken. 1990'lar. Ankara.

Dr. Keser kariyerini bilim insanı yetiştirme yönüyle ele alırken başlangıç noktası elbette danışmanlık faaliyetleri olmalıdır. YÖK Ulusal Tez Merkezi kayıtları incelendiğinde (2023b), 2023 yılı itibariyle danışmanlığında tamamlanmış 81 tez olduğu görülmektedir. Bunlardan 48'i yüksek lisans, 33'ü doktora tezidir. Görüldüğü gibi yönettiği tez sayısı, özellikle doktora düzeyinde yetiştirdiği insan sayısı dikkate değer biçimde yüksektir. Tamamı eğitim teknolojisi disiplini içerisinde yer alan bu çalışmalar; YÖK konu/alan tanımlamaları açısından incelendiğinde; eğitim ve öğretim alanının tümünde ortak olduğu, yanı sıra bir grup çalışmanın da bilim ve teknoloji, bilgisayar mühendisliği bilimleri, sosyoloji, iletişim bilimleri, savunma teknolojileri gibi konularla ayrıca ilişkilendirildiği görülmektedir. Bu durum Dr. Keser'in eğitim teknolojisi alanını diğer alanlarla bütünleştirme, bugünkü söyleyişle disiplinlerarası araştırma yönetme gücüne işaret etmektedir.

Erdoğan ve Çağiltay (2009), Türkiye'de eğitim teknolojisi alanında 2009 yılı itibariyle yapılan 248 tez çalışmasını (216 yüksek lisans, 32 doktora) inceledikleri araştırmalarında; o dönemde alanda 54 öğretim üyesi tarafından danışmanlık faaliyeti yürütüldüğünü, Prof. Dr. Hafize Keser'in danışmanlığını yaptığı altı doktora tezi ile en çok doktora tezi yürüten öğretim üyesi olduğunu ortaya koymuşlardır. Bugün YÖK Ulusal Tez Merkezi üzerinden anabilim dalı veya bilim dalı olarak BÖTE arandığında 450 civarında doktora tezi ile karşılaşılmaktadır (2023c). Dr. Keser yaklaşık %7,5'lik katkısı ile bu alanda halen önemli bir pay sahibidir. Danışmanlığını yaptığı ilk tez, Ankara Üniversitesi'nin bir diğer değerli hocası Mustafa Numanoglu tarafından 1992 yılında hazırlanan "Milli Eğitim Bakanlığı Bilgisayar Destekli Eğitim Projesi bilgisayar destekli öğretim ders yazılımlarında bulunması gereken eğitsel özellikler" adlı yüksek lisans tezidir. Ardından 1995 yılında, sonradan A.Ü BÖTE Bölümünde uzun yıllar beraber çalıştığı, yolu bölümden geçen herkesin biraz rahle-i tedrisinden geçtiği, Gülcan Numanoglu hocamızın "Bir eğitim ortamı olarak bilgisayardan yararlanmada politika ve stratejiler"

başlıklı yüksek lisans tez çalışmasını yönetmiştir. 1996 yılında ise Fatma Sezin'in "Bilgisayar destekli bilgisayar öğretimi" adlı yüksek lisans tez çalışmasına danışmanlık yapmıştır.

2002 yılından itibaren danışmanlığında yürütülen doktora çalışmaları tamamlanmaya başlamıştır. Yönettiği ilk doktora tezi, alanımızın değerli simalarından, Yakın Doğu Üniversitesi Öğretim Üyesi ve KKTC Yükseköğretim Planlama, Denetleme, Akreditasyon ve Koordinasyon Kurulu (YÖDAK) üyesi (Prof. Dr.) Hüseyin Uzunboylu'nun 2002 yılında tamamlanan "Web destekli İngilizce öğretiminin öğrenci başarısı üzerindeki etkisi" adlı çalışmasıdır. 2002 yılında alanımızın bir diğer değerli ismi, bugün Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi'nde Rektör Yardımcısı olarak görev yapmakta olan (Prof. Dr.) Cem Birol "Sınıf ortamında beden dili ile gönderilen mesajlara yüklenen anlamlara yönelik karşılaştırmalı değerlendirme" başlıklı doktora tez çalışmasını Dr. Keser danışmanlığında bitirmiştir. Yine aynı yıl danışmanlığında tamamlanan bir doktora çalışması da Dr. Ferda Akgül tarafından kaleme alınan "Modüler öğretim yaklaşımının küçük gruplarda öğrenci başarısına etkisidir". Danışmanlığını yürüttüğü son doktora tezi ise Dr. Serkan Yıldırım tarafından 2023 yılında tamamlanan "Fizyoterapi ve rehabilitasyon eğitimine yönelik tasarım tabanlı bir mobil öğrenme sisteminin geliştirilmesi ve değerlendirilmesi" adlı çalışmadır.

Dr. Keser beş öğrencisinin hem yüksek lisans hem de doktora tez danışmanlığını yürütmüştür. Dolayısıyla 76 tez öğrencisi olmuştur. Bunlardan 51'inin günümüzde yapmakta oldukları görevlere ilişkin bilgilere erişilebilmiştir. Buna göre, bu 51 kişinin 32'si üniversitelerde, 12'si Milli Eğitim Bakanlığı'nda, 2'si kamu kurumlarında ve 5'i özel sektörde çalışmaktadır. Üniversitelerde görev yapan tez öğrencilerinin unvanları Profesör (7), Doçent (12), Doktor Öğretim Üyesi (7), Araştırma Görevlisi (1) ve Öğretim Görevlisi (5) biçiminde dağılmaktadır. Bu öğrencileri Türkiye ve KKTC'de yer alan 25 farklı devlet üniversitesi ve özel üniversitede çalışmaktadır. Bazılarının öğretim üyeliğinin yanı sıra Rektörlük, Rektör Yardımcılığı, Dekanlık, Enstitü Müdürlüğü gibi görevlerde de bulunduğu gözlemlenmektedir.

Dr. Keser'in insan yetiştirme noktasında faaliyet gösterdiği önemli bir mecra da tez izleme komitesi (TİK) üyelikleri olmuştur. Danışmanlık görevleri dışında, çok önem verdiği TİK üyelikleri ile de büyük oranda alan doktorunun yetişmesine etkin katkı sağlamıştır. Öyle ki çantasında her zaman içerisinde TİK üyelikleri ile ilgili notlarının bulunduğu küçük defterler taşımış, tez izleme komitesinde olduğu adayı sadece toplantı günü görmeyi beklememiş, karşılaştığı farklı toplantılarda ya da fakülte koridorlarında hemen defterini çıkarıp işlerin nasıl gittiğini sormuştur. TİK üyesi olduğu doktorantları da öğrencisi olarak kabul etmiş, danışmak ya da destek istedikleri her konuda odasının, zihninin ve gönlünün kapılarını açmıştır. Bu doğrultuda davet edildiği hemen her kuruma değerli katkılar vermeye çalışmıştır. Ancak, Ankara Üniversitesi dışında katkı sağladığı ve katkı aldığı en önemli kurumun Gazi Üniversitesi olduğunu söylemek sanırız yanlış olmaz.

Gazi Üniversitesi'nin ve bu kurumun eğitimbilim çevrelerinin Dr. Keser kariyeri içerisinde ayrı bir yeri olmuştur. Kendisi de bu değere karşılık görmüş, Gazi Üniversitesi hocaları ve öğrencileri tarafından her zaman çok sevilmiş ve sayılmıştır. Bu karşılıklı sevgi ve saygı ilişkisinin temelleri muhtemelen kendisi de lisans derecesini Gazi Üniversitesi'nden almış olan Prof. Dr. Alkan'ın anabilim dalı başkanlığı dönemine dek uzanmaktadır. Zira Dr. Keser'in kariyerinin erken dönemlerinde Gazi Üniversitesi'nin farklı eğitim fakültelerinde dersler verdiği bilinmektedir. Elbette bu sıcak ilişkilerin Gazi Üniversitesi tarafında da önemli özneleri de mevcuttur. Bunlardan biri eğitim programları ve öğretim alanının büyük ismi Prof. Dr. Leyla Küçükahmet'tir. Dr. Küçükahmet kariyerine A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi'nde başlamış, burada önce Prof. Dr. Fatma Varış'ın asistanlığını yürütmüş ardından öğretim üyesi olarak görev yapmıştır (1971-1987). Sonrasında kısa bir süre Uludağ Üniversitesi'nde (1977-1978) ve uzun yıllar Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi'nde (1988-2014) çalışmıştır (Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı, 2023). Dr. Keser ile Dr. Küçükahmet arasında önceleri hoca-öğrenci ilişkisi olarak başlayan bağlar zamanla meslektaşlık ve dostluk ilişkilerine dönüşmüştür.

Gazi Üniversitesi denince, Dr. Keser kariyeri içerisinde söz edilmesi gereken çok önemli bir isim, alanımıza derin katkıları olan hocamız Gazi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Eğitim Programları

ve Öğretim Anabilim Dalının bir diğer değerli üyesi Prof. Dr. Ahmet Mahiroğlu'dur. Öyle ki Dr. Mahiroğlu, Dr. Keser'i eğitim bilimleri camiadaki en eski arkadaşı olarak tanımlamaktadır. Dr. Mahiroğlu ile Dr. Keser'in tanışıklıkları 1970'lere değin uzanmaktadır. Zira Dr. Mahiroğlu da Ankara Üniversitesidir. Yüksek Lisans derecesini ABD'de aldıktan sonra (University of Wisconsin-Stout, 1977), doktora eğitimini 1983 yılında Eğitim Bilimleri Fakültesinde Prof. Dr. Hıfzı Doğan danışmanlığında teknik eğitim alanında tamamlamıştır. Ancak bu tanışıklık 80'li yıllarda perçinlenmiş, 40 yılı aşacak bir dostluk başlamıştır. Bu başlangıcı Dr. Mahiroğlu şöyle anlatmaktadır:

"Hafize Hanım'ın bir tez çalışması idi. 1980'lerin ortaları. Ben o zaman Milli Eğitim Bakanlığı'nda Bakanlık Müşaviri olarak Projeler Dairesi'nde uluslararası projelerde uzmanlık yapıyorum. Tabii o yıllarda doktora insan kaynağı az olduğu için oldukça da havalı ve etkiliyim hani... Bir gün telefon çaldı ve Eğitim (Bilimleri) Fakültesi'nden arkadaşım Hafize Hanım bana bir şey danışmak istediğini söyledi. Hemen davet ettim tabii. Mesele şu ki, tez fikrini geliştirmesine katkı sağlayan, bu konuda deneyimliyim ayrıca uygulama okullarını bulmana da bizzat yardımcı olacağım diyen bir hocası tam tez çalışmasına başlarken Bangladeş'e gitmiş. Bölüm başkanlığı yeni bir hoca atamış. Tabii bu da konunun, yöntemin, ölçme araçlarının ve uygulama okullarının velhasıl her şeyin baştan değişmesi demek. Ancak tüm bunlar zaman meselesi ve özellikle uygulama okulları için izin alınması bir hayli zaman demek. Ne yapacağı konusunda kararsız kaldığını söyledi. Yapacak bir şey yok, biat edeceksin, ne deniyorsa yapacaksın dedim. Tez konusunu nasıl dönüştürmek gerekcek ise dönüştüreceksin, tercüme işlerinde ve uygulama okullarında da ben yardımcı olacağım. Öyle de oldu, çok hızlı bir şekilde her şeyi dönüştürdü, uygulama okullarını belirledi, izinler yazıldı. Ara ara birlikte de çalıştık, tercüme yaptık. Ancak bir gün uygulama okullarından birinde problem çıktı. Ulusta, Çankırı Caddesi üzerinde meşhur bir kız meslek lisesi. Müdürü Perihan adıyla maruf bir hanım. Ben de kendisini şahsen tanıyorum. Telefonla durumu izah edip Hafize Hanımın araştırması için yardım istedim. Ben okula müfettişleri bile sokmam bilirsiniz, ama sizin için kapımız her zaman açık dedi ve izni verdi. Böylece tez tamamlandı..."

Ahmet Mahiroğlu'nun kaleminden dostu Hafize Keser, 2019.

İki duayen hocamız kariyerleri boyunca pek çok vesile ile, çeşitli ortamlarda bir arada bulunmuştur. Ancak, konu doktora tezi olduğunda bir arada olmaları neredeyse bir gelenek halini almıştır. Uzun yıllar boyunca karşılıklı olarak öğrencilerinin tez çalışmalarında jüri üyesi olarak bulunmuşlardır. Bu işbirliği sürecinde Dr. Mahiroğlu yöntem bilime hâkimiyeti ile tezlerin yöntem açısından niteliğini sorgulayan, Dr. Keser de öğretim tasarımı bakışı ve uygulama pratiğine dayanarak, toparlayan, bütünleştiren, bir sonraki aşamayı düşünen ve hatırlatan zihin olmuştur. Dr. Mahiroğlu zaman içerisinde gelişen bu rollerin nasıl oturduğunu da bir anı ile bizlere şöyle aktarmaktadır:

“Bir doktora jürisine gittim. Hafize Hanım tezleri araştırma yöntemi ve istatistikleri açısından çok sorguladığım için zaman zaman bana takılırdı. Ben de bu konularda titiz duran birisi idim. Baktım o gün yanlarında genç bir arkadaş da var. Hafize Hanım bana Sayın Mahiroğlu, bugün kendi istatistik hocamızı da getirdik diyerek yine takıldı. Gelen de sonradan Gazi Üniversitesinde ölçme ve değerlendirme anabilim dalını kuran çok efendi bir arkadaş, şimdi Gaziantep'te bir özel üniversitede. Ben de hoş geldi, sefalar getirdi dedim. Doktora adayına değil de genç hocaya bir soru yönelttim. Hocam bu soru çok baba oldu dedi. Ama tabii cevabını da iyi biçimde verdi. Bu olaydan sonra Hafize Hanım sanırım bana yöntem konusunda daha bir güvendi. Nerede ise bütün jürilerinde üye olayım olmayayım daveti üzerine bulundum.”

Dr. Keser ve Gazi Üniversitesi ilişkisinin bir diğer mihenk taşı da Gazi BÖTE'nin unutulmaz bölüm başkanı (2000-2012) değerli hocamız Prof. Dr. Halil İbrahim Yalın'dır. İkisinin dostluğu Dr. Yalın'ın tabiri ile 30 yıl önceye uzanmaktadır. Çok çeşitli platformlarda bir arada bulunmuş, önemli bazı ulusal ve uluslararası projelerde birlikte çalışmışlardır. Halil Hoca da tıpkı Mahiroğlu Hoca gibi Hafize Hoca'nın tez çalışmalarında işbirliği yaptığı ve çok güvendiği bir meslektaş olmuştur. Dr. Yalın'ın hayatı üzerine kaleme alınan bir eserde Dr. Keser bu işbirliğinin çerçevesini şu sözlerle çizmektedir (Şahin, 2019, s.9):

“Halil Hoca'yla çok sayıda ve düzeyde jüri üyeliği yaptık. Tolga Güyer'in Halil Hoca, Ahmet Mahiroğlu ve benim birlikte görev aldığımız jürilerde yıllar boyu sorduğumuz soruları derleyerek hazırladığı “Bir Tez Nasıl Yazılır?” sunusunu halen derslerimde bir öğretim materyali olarak kullanıyorum. Bu sunuda birçok genç bilim insanının yetişmesindeki katkısı, yapıcı eleştiri ve önerileriyle destek oluşunu görüyorum. Jürilerde bilgi, deneyim paylaşımı, işbirliği ve yardımlaşmaya dönük konuşmalar çoğunlukla Halil Hoca'nın “Sakin bir yere gitmeyin, hep birlikte yemeğe gidelim” diyerek tüm ekibi yemeğe davet etmesiyle son bulmuştur. Arabasıyla yapılan yolculuklarda mutlaka Neşet Ertaş'a bir atıf yapılması ya da bir türküsünün dinlenmesi ön koşuldur.”

Yine aynı metinde Hafize Hoca, Halil Hoca'nın ve kendisinin oturmuş bazı jüri rollerini şu cümlelerle aktarmaktadır (Şahin, 2019, s.9):

“Halil Hoca başarıları bildirmeyi, iyi haberleri paylaşmayı seven birisidir. Bunun en güzel örneği jürilerde aday başarısız olmuş ise “Hafize Hocam, ne olur bu kararı siz söyleyin” diyerek sözü bana bırakmasıdır. Aday başarılı olmuşsa kararı tebliğ görevini itirazsız kabul etmesidir. Hoca gayet ciddi bir ses tonu ve dikkatle seçip tasarladığı sözlü mesajlarını söylerken yaptığı nüktedan konuşmadan sonra öğrencinin “Başarılı oldun, kutluyorum” mesajını alması arasında geçen süredeki yaşanmışlıkları öğrencilerinin gülümseyerek anlattıklarına, hoş bir anı olarak dile getirdiklerine birçok kez tanık olmuşumdur.”

Dr. Yalın da benzer biçimde Dr. Keser'e çok güvenmiş, gerek jürileri gerekse içerisinde olduğu farklı çalışmalar için davetlerde bulunmuştur. Gazi Eğitim Fakültesi BÖTE bölümü yapılandırılma aşamasında iken, o dönemin gelecek vadeden gençlerinden bugün bölümün çekirdek kadrosunda ağırlıkları olan bazı isimleri doktoralarını yapmak için Hafize Hoca'ya ve Ankara BÖTE'ye emanet etmiştir. Dr. Yalın meslektaş ve dostu Dr. Keser'in eğitim teknolojisi camiasına katkılarını şu sözlerle ortaya koymaktadır:

*“Hafize Hocamızı bir türkü ile anlatmak isterim. Çoğumuzun severek dinlediği bu türkünün sözleri Pir Sultan Abdal'a aittir.
Ötme bülbül ötme şen değil bağım, dost senin derdinden ben yana yana.
Tükendi fitilim eridi yağım, dost senin derdinden ben yana yana...
Hafize Keser hocamız bu şiirde de ifade edildiği gibi öğrencileri de dâhil olmak üzere her kim olursa olsun çevresindekilerin derdini kendi derdi gibi gören, onların üzüntüsünde üzülen, mutluluklarında mutlu olan, müstesna bir insan, bir dost, aynı zamanda çalışkan ve üretken bir akademisyen, cömert, vicdanlı ve vefalı bir arkadaşdır.”*

Dr. Keser'in insan yetiştirme anlayışı içerisinde lisans öğrencileri de her zaman yer bulmuştur. Hafize Hoca onlar için daima erişilebilen, sorunlarına çözüm üreten, okulla, eğitim yaşamları ile ilgili olsun ya da olmasın anlatmak istediklerini dinleyen, yılsonu partilerini finanse eden, erişemedikleri kitapları ve kaynakları sağlayan, hepsine ama özellikle yabancı uyruklular gibi ailesi uzakta olanlara daha çok şefkat gösteren bir büyükleri olmuştur.

Dr. Keser'in insan yetiştirme anlayışı görev yaptığı unvan ve kadro jürilerini de kapsamış, bunlar içinde doçentlik jüri üyeliğine ayrı bir önem vermiştir. Her bir dosyaya bir ay ayırdığı, yayınları tek tek derinlemesine incelediği, doçentlik şartlarını sağlamanın çok ötesinde bilimsel gelişime odaklandığı, bu süreçleri yakından gözlemlene şansı bulmuş asistanları ve öğrencileri tarafından çok bilinen bir gerçektir. Hafize Hoca dosya sürecinde ne kadar titiz ise, sözlü jüri sürecinde de bir o kadar hassastır. En katı eleştirilerini bile nasıl incitmeden yumuşak söyleyebilirim diye düşünür ve çantasındaki küçük deftere kendi tabiri ile "akıl defterine" notlar alır. Sonuçta aday birazcık bile üzülse Hafize Hoca da üzülür, jüri içinde ya da dışarıda bir biçimde hikâyeler anlatarak ona yapması gerekenleri göstermeye çalışır. Bu hikâyelerden bilinen bir tanesini Hoca'nın jürisinde görev yaptığı bir aday şu biçimde aktarmaktadır:

"Zor ve haklı olduğuma çok inandığım bir jüri süreci geçirmiştım. Doğal olarak çok üzgün ayrılmıştım. Hafize Hoca'da jürimde idi. Kısa bir zaman sonra bir konferansta bir araya geldik. Bir vesile ile karşılaştık. Tabii ben ne diyeceğimi bilemiyorum. Otur bak sana bir hikâye anlatayım dedi: Vaktiyle bir padişah, çocukken birlikte çok vakit geçirdiği çok sevdiği bir dostunu sadrazam yapmış. Bu dostunun en bilinen özelliği sabırmış. Başına ne gelse, ne yaşasa, vardır bunda da bir hayır der durmuş. İkisi aynı zamanda sıkı birer av arkadaşymış. Sadrazam tüfeği doldurur, padişah ateş edermiş. Ancak günün birinde bir av sırasında tüfek geri tepmiş ve padişahın parmağı kopmuş... Tabi ortaklık kıyamet yeri, herkes sadrazamın başını istiyor. Padişah eski dostuna kıyamamış, ömür boyu hapsedin demiş. Sadrazam dostunun yüzüne bakmış, bakmış ve vardır bunda da bir hayır demiş. Bir zaman sonra padişah Afrika'ya sefere gitmiş. Fakat hikâye bu ya yenilmiş ve paşaları ile birlikte bir yamyam kabileye esir düşmüş. Yamyamlar sırasıyla herkesi pişirip yemiş, en sonunda reisleri baş esiri getirin demiş. Padişah gelince bakmış ki bir parmağı yok, biz eksik düşmanı ne yeriz ne esir ederiz salın gitsin buyurmuş. Padişah saraya dönünce hemen dostunu yayına istemiş. Hikâyeyi anlatmış. Eski dostu demiş ki, gördünüz mü varmış bunda da bir hayır. Eğer parmağınız kopmasaydı bende sizinle sefere gelirdim ve şimdi ikimiz de ölmüş olurduk... Senin de bu olumsuz neticende bir hayır vardır. Daha iyi hazırlanırsın, yeniden karşımıza gelirsin. Başarılı olursun. Haklı olduğun noktalar var mıdır? Ola da bilir. Onları da işte o zaman bizimle paylaşırırsın demişti. Bu hikâye gerçekten beni çok rahatlatmıştı."

Dr. Keser'in görev yaptığı farklı kademelerdeki tüm jüri üyeliklerinde en büyük özelliği sakin, sabırlı ancak bir o kadar da açık ve kararlı tavrı olmuştur. Bir gün Ankara Üniversitesi'nde ve hayli alevli geçen, hatta gerginliği sonrasına da taşan bir jürinin ardından asistanı Hocaya nasıl bu kadar sakin kalabildiğini ve adaya karşı önyargı geliştirmedini sorduğunda verdiği cevap gerçekten ders niteliğindedir:

"Çünkü ben o gence baktığımda anne-babasının uykusuz gecelerini, emeklerini görüyorum. Sonra devletin bu yaşa kadar yaptığı yatırımı, öğretmenlerinin, hocalarının çabalarını düşünüyorum. Ve umut ediyorum. Gelişeceğine, daha iyi olacağına, gün gelip bu sandalyelerde oturacağına, bizim gibi doğru ve adil kararlar vereceğine inanıyorum. Siz de gün gelecek beni anlayacaksınız. Diyebilirim ki mesleki motivasyonumun büyük kısmı bu umut üzerine..."

Yüksek lisans ve doktora öğrencilerinden bir bölümünün hocaları Hafize Keser'in insan yetiştirme vasıflarına ilişkin görüşleri şu biçimdedir:

*"Prensipli bir insandır.
Çok çalışkandır. Her anını akademik çalışmalara ayırabilir.
Zamandan ve mekândan bağımsız olarak, her yerde, her şartta, her zaman diliminde çalışabilir.
Disiplinli bir çalışma yapısı vardır. Aynı zamanda sevecendir, empati yeteneği çok güçlüdür.
Uzun yıllardır yöneticilik yaptığından olsa gerek, bir işin nasıl yapılacağını, bir sorunun nasıl çözüleceğini hemen anlar.
Konuştuğu şeyi çok iyi bildiği daima belli olur.
Hiçbir zaman, hiçbir şeyden şikâyetçi olmaz.
Doçentlik, profesörlük raporu yazmaktan tutun, anket verisi girmeye kadar akademik ve idari tüm işleri yapar. Çok işim var demez. Yoğunluktan ve yorgunluktan söz etmez. Üstüne size de zaman ayırır.
Bilimsel çalışma yapmak, öğrenci yetiştirmek, sorumluluk alanındaki idari görevleri yapmak hocamız için bir iş olmaktan ziyade bir yaşam biçimidir."*

Alan trendlerini sürekli izler, daima günceldir, sizi her an şaşırtabilir.

Teşbihde hata olmaz derler, hocamız alanın gelişmesinde tüm akademik camiyayı bir arada tutacak bir zamk vazifesi görmektedir.

Yalnızca kendi öğrencileri değil, birçok üniversiteden de öğrencileri düşündüğümüzde, alana yüzlerce saygın öğretmen, eğitim teknolojisi uzmanı ve akademisyen kazandırmıştır.

Kendi hocasına duyduğu saygı, benim de kendisine duyduğum saygıya hep örnek olmuştur.

Gençlerin hocamızdan örnek alması gereken sayılamayacak kadar çok özelliği var.”

Dr. Keser'in bir diğer özelliği de motive ediciliğidir. Sizin bir işi yapabileceğinize ikna olmuşsa, böyle bir gözlemi varsa, artık o işin biteceğine sizden çok inanır. Öyle ki zaman zaman süreçten koptuğunuzda, yapamayacağınızı düşündüğünüzde ya da bırakıp gitmeye çalıştığınızda sizi her zamanki sakın tavrı ile düşüğünüz yerden kalkmaya, devam etmeye, başarmaya ikna eder. Bir öğrencisi bu durumu şöyle anlatmaktadır:

“O dönem Türkiye için çok yeni olan bir konu, robotik kodlama çalışacaktım. Başladım. Ancak öyle bir yere geldim ki. Araç yok, malzeme yok. Çünkü robotik kodlama için gerekli materyalleri sağlamak için yazmış olduğumuz Tübitak projesi bence çok saçma gerekçelerle reddedilmişti. Şimdi ben bu işi nasıl bitirecektim. Hafize hocama gittim. Daha fazla bu saçmalıklarla uğraşmak istemiyorum ve doktorayı bırakıyorum Hocam dedim. Hafize Hocam önce gayet sakın biçimde bize çay söyledi. Sonra bekledi, hiç gerilmeden ben de sakinleşene kadar bekledi. Sonra bana herkesin doktorayı bırakmak konusunda üç hakkı vardır dedi. Sen ilk hakkını az önce kullandın. Şimdi eve git dinlen ve yarın kırmızı ile işaretlediğim yerleri düzeltmeye başla... Önüme çıkan ilk engelde az kalsın pes edecektim. Hafize Hoca o gün bana pes etmemem için cesaret verdi. Sonra bir şekilde biz robotik kodlama setlerine hocanın bağlantıları sayesinde ulaştık. Bugün dünya çapında dereceleri olan robotik kodlama takımlarının başındayım. Hepsi Hocam sayesinde.”

Dr. Keser öğrencileri ile ilişkilerinde her zaman açık, adaletli ve eşitlikçi olmuştur. Çıkarı zedelenecek kişi kendisi ya da öğrencisi olsa bile etik olmadığını düşündüğü bir işe asla kalkışmaz. Yaptığımız işin, bilimin, kendimizden daha çok ülkenin çıkarları ve iyiliğine hizmet etmesi gerektiğini damarlarında hisseder ve birlikte çalıştığı insanlara hissettirir. Öğrencileri, arkadaşları ve hatta etkileşimde bulunduğu herkesle ilişkilerinde sinerji yaratmaya, ahenk oluşturmaya, enerjiyi yüksek tutmaya inanır. Moral bozucu kötü haberler vermez. Morali bozuk olunca, başkalarının da enerjisini düşürmek kaygısıyla telefonunu bile açmaya çekinir. Örneğin, 2014 yılında eşini kaybetmiş olmasına rağmen bu süreci vakur bir biçimde içinde yaşamış, çok sınırlı bir çevrenin dışında belli etmemiş; hayatın, mesleki yaşamın her şeye rağmen devam ettiğini çevresine her zaman olduğu gibi kendi yaşantısıyla göstermiştir.

Dr. Keser'in insan yetiştirme misyonu içerisinde gördüğü ve son derece önem verdiği bir diğer etkinlik alanı olarak da eğitim teknolojisi alanının Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde (KKTC) gelişimine sağladığı katkılar üzerinde durulmalıdır. Dr. Keser ve KKTC Eğitim Teknolojisi çevreleri arasındaki ilişkiler 1990'ların başlarına, KKTC'de alanda öncülük etmiş Prof. Dr. Hüseyin Uzunboylu gibi isimlerin danışmanlığını yürüttüğü yıllara değin uzanmaktadır. 2000'lerin ortalarından itibaren ise Yakın Doğu Üniversitesi başta olmak üzere çeşitli kurumlarda eğitim teknolojisi alanında lisansüstü dersler vermekte, tez danışmanlıkları ve tez izleme kurulu üyelikleri yürütmektedir. Bu ülke özelinde eğitim teknolojisi araştırmaları yürütülmesine, alan dergileri çıkarılmasına ve alan kongreleri düzenlenmesine aktif biçimde destek vermektedir.

Kongre ve Sempozyum Liderliği

Dr. Keser'in hocası Prof. Dr. Cevat Alkan'dan devraldığı, akademik yaşamında çok ayrı bir yere koyduğu, değer verdiği bir misyonu da alan kongrelerinin güçlü ve sürekli hale getirilebilmesi olmuştur. Bu tür bilimsel toplantıları, Türkiye BÖTE akademik topluluğunun kendi içindeki bağlarını güçlendirerek gerçek bir topluluk haline geldiği, farklı anlayışların birbirinden beslenebildiği aynı zamanda öğretmenler, pratisyenler, politika yapımcılar gibi çevrelerle buluşularak alanın itibarı ve konumunu pekiştirdiği bir fırsat olarak değerlendirmiştir. Dr. Keser'in kongre ve sempozyum öncülüğü daima iki yönlü ilerlemiş, bir yandan ev sahibi kurumun bir parçasıymış gibi kurulların oluşturulması ve bilimsel

süreçlerin ilerlemesinde görev almış ve karşılaşılan engellerin aşılması noktasında katkı sağlamış, bir yandan da etkinliğe geniş katılım sağlanabilmesi için sosyal sermayesini ortaya koymuş, öğrencilerini, meslektaşlarını katılmaya davet ve teşvik etmiştir.

Eğitim Teknolojileri Zirvesinde. 2018, Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara.

“Hafize Hocayla kongreye gitmek” denince onunla birebir çalışan asistan ve öğrencilerinin dışında pek bilinmeyen değerli özellikleri söz konusudur. Bu noktada öncelikle bildiri yazım sürecinden bahsetmek gerekir. Zira Hafize Hoca ekolünde kongre hazırlığının en önemli aşaması budur ve zaman zaman aylara yayılır. Bu aşamada seçilecek bildiri konularının hem kongre temasına uygun hem de birbiri ile ilişkili olacak biçimde katılacak ekip tarafından tartışılarak belirlenmesini ister. Bu tartışmalarda mutlaka ders döneminin sonunda ya da tez dönemindeki genç öğrencilerini deneyimli öğrencileri ile bir araya getirir. Eğer Hocanın zihninde o etkinlik için özel bir konu varsa kendisi de çalışma önerisi getirir. Ardından iş bölümü yapılmasını ister. Kendi önerdiği bir fikir ise ve yazar olarak ismi metinde yer alacaksa Hoca bu iş bölümünde eşit pay almak ister ve görevini mutlaka yerine getirir. Kendi isminin bulunmadığı bildirimler için de ekiplere daima *“sizin için yapabileceğim ne var”* diye sorar ve süreci tamamlamaları için elinden gelen desteği verir. Kongrede bildiri nasıl yayımlanacaksa yayımlansın, bu ekipler tarafından daima tam metin olarak yazılır. Bu metinler hoca tarafından mutlaka okunur. Bu okumaların bir üst sınırı yoktur, ancak en az üç gibi bir alt sınırdan söz edilebilir. Hocanın ilk birkaç okumada *“tamam olmuş”* dediği bir metne sanırım henüz rastlanamamıştır.

Hafize Hocanın bilimsel çalışmalarda belirgin bir özelliği çok etkin bir dinleyici olmasıdır. Sizi dinler sonra *“biraz daha eşelen de gel”* der. Yine dinler, *“biraz daha olgunlaşması lazım”* der. Yine dinler... Kendisi ile çalışmaya yeni başlayanlar bu noktada *“Hoca sanırım konuyu çok bilmiyor, çok katkı sağlamıyor”* diye düşünebilir. Ancak, gerçekten elinizden gelenin en iyisini yaptığınıza ikna olduğunda *“peki o zaman bir de ben bakayım”* der. Ertesi sabah sizi kâğıtlarda bir kırmızı gül bahçesi bekliyordur. İmla hatalarınızdan-kavram yanılgılarınıza, olaya bakışınızda gözden kaçırdığınız temel noktalardan-ilişkili güncel kavram ve konulara, giriş-yöntem-bulgu-tartışma uyumunuza metin hallaç pamuğu gibi atılmıştır. Tabii sizde ilk şok genelde büyük bir şaşkınlıktır. Hoca ise gayet sakin, *“bunlar normal şeyler hepimiz yapa yapa öğrendik şimdi git, düzelt, akşama geri getir”* demektedir.

Hafize Hocayla kongreye gitmenin ikinci önemli aşaması gidişin planlanmasıdır. Zira Hoca davet/teşvik ettiği herkesin ulaşım ve konaklama sorunlarının çözüldüğünden emin olmak ister. Tüm ekipler kendi içinde kim nasıl gidecek, kim kiminle kalacak titiz bir şekilde planlar, tüm bu planlar Hocaya aktarılır ve kongre boyunca da takip edilir. Elbette bir diğer aşamada kongrenin gerçekleşmesidir. Hafize Hoca için kongreye gitmek başlı başına bir iştir. Gezme değildir, tatil değildir, araya başka bir iş alınamaz. Hoca ve eski-yeni tüm öğrencileri, bilimsel bir kongrenin ağırlığına yakışır kıyafet ve tavır içerisinde bildirimlerini sunar, kalan zamanlarında diğer bildirimleri ciddiyetle dinler, katkı sağlar. Hoca ekibinin tüm bildirimlerini dinler, o saatlere başka görevler almamaya özen gösterir. Kendisi

de zaman zaman sözlü bildiriler sunar. Eğer toplantı yurt dışındaysa, Hafize Hoca herkes için sadece moral ve motivasyon kaynağı değildir. İlaç kaynağıdır, çünkü başınıza gelebilecek hemen tüm rahatsızlıkları önceden hesap etmiş ve gerekli ilaçları yanına almıştır. Gidilen ülkeye göre çay/kahve kaynağıdır. O ülkede çay kültürü olmayabilir, hiç sorun değil Hocanın odasında Türkiye’den gitmiş çay makinesi, çeşit çeşit çaylar ve ilgili gereçler hazırdır. Mevsim kışsa termosunda sıcak ıhlamuru, baharsa şemsiyesi mutlaka vardır. Gelirken alışveriş yaptınız ve yedek çanta ihtiyacınız mı oldu, hocada mutlaka yedek vardır. Ancak elbette her kongrenin bir de sosyal ve kültürel yanı vardır. Hoca kongre zamanı ne kadar ciddi ve titizse, bu zaman dilimlerinde de bir o kadar eğlencelidir. Herkesin de çok keyifli olmasını ister. Bir asistanı Hocayla kongre deneyimini şöyle aktarmaktadır:

“Asistanı olarak Hafize Hocamla katıldığım ilk kongre 2009 yılında Kıbrıs’ta düzenlenen WCES’tir. Hocamızın çalışma disiplinine arkadaşlarımla ilk kez o zaman yakından tanık olduk. Hocamızın hızına yetişmekte zorlansak da, aynı disiplin ve titizlikle çalışmalarımızı yerine getirmeye çalışmış ama deneyimsizliğin de etkisiyle kendimizi hocamıza beğendirmeyi bir türlü başaramamıştık... Hoca ilk iş olarak hepimizi bir araya toplayıp kongre hakkında bilgilendirmiş, yapmamız gerekenleri ayrıntılı bir şekilde anlatmıştı. Ön çalışmalarımızı yürütmüş, metni yazma aşamasına gelmiştik ki bu işin aslında hiç de kolay olmadığını anladık... Hocamız metni okuyor beğenmiyor, düzeltmeye gönderiyor, biz çalışıp didinip bu defa olduğundan emin olarak tekrar masasına bırakıyoruz metnimizi ve yine aynı son. Beğenilmeyen metin ve tekrar düzeltme... Bu şekilde belki de yirmi defa gidip geldikten sonra nihayet hocamız tarafından kabul görmüştü bildirimiz. İşte Hafize Hoca böyle bir titizlikle çalışırdı. Ve öyle naif bir insandır ki, bir defa bile sesini yükseltmemiş, defalarca metnimizi okuyup düzeltme vermesine rağmen bunu asla kırıcı bir üslupla yapmamış, moralimizin bozulmasına izin vermemiş, her zamanki anaç tavrıyla bizi yüreklendirmiştir. Birlikte katıldığımız kongrelerin her anında bizim yanımızda olmuş, daima bizleri cesaretlendirmiştir. Ekip içerisinde birilerinin, bazen ekibin çoğunluğunun ulaşım ve konaklama masraflarına katkı sağladığı çok olmuştur.”

Dr. Keser kariyeri içerisinde, özellikle iki alan kongresinin önemli yeri olmuştur. Bunlardan biri 2022 yılında 15.si düzenlenen Uluslararası Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Sempozyumu (ICITS) diğeri 2021 yılında 8.si düzenlenen Uluslararası Öğretim Teknolojileri ve Öğretmen Eğitimi Sempozyumu’dur (ITTES). Bu kongrelerin itibarı ve etkisinin eğitim teknolojisi alanının itibarı ve etkisi olduğuna inanmış, sürdürülebilirliklerini sağlamak ve niteliklerini geliştirmek için çaba sarf etmiştir. 2000’lerin ortalarına gelindiğinde BÖTE programları ülke genelinde yaygınlaşmaya başlamış, koşut olarak alanda farklı yerlerde çalışmakta olan akademisyenleri bir araya getirecek hatta onları uluslararası eğitim teknolojisi çevreleri ile buluşturacak bir kongre yapma fikri doğmuştur. 2007 yılında, yine Ankara Üniversitesi kökenli bir isim, o dönem Çanakkale’de çalışmakta olan Prof. Dr. Salih Uşun bu etkinliğe Dr. Keser’in teşvikiyle gönüllü olmuş, böylece ICITS ilk kez Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi BÖTE Bölümü ev sahipliğinde gerçekleştirilmiştir. Bu sempozyum sonunda Prof. Dr. Cevat Alkan’a Türkiye’de eğitim teknolojisi alanının kurucusu ve hocaların hocası sıfatlarıyla bir şükran plaketi sunulmuştur. Dr. Keser 2019 yılına kadar tüm ICITS’lere ekibiyle birlikte katılmış, gerek düzenleme ve bilim kurulu üyelikleri, gerekse çağrılı konuşmacı olarak ve bildirileri ile katkı sağlamıştır. 2010’lu yıllardan itibaren ICITS’lerde verilmeye başlayan Prof. Dr. Cevat Alkan en iyi bildiri ödüllерinin fikir sahiplerinden birisidir. Anadolu Üniversitesi ev sahipliğinde İzmir’de düzenlenen 9. ICITS’in (ICITS2015) onursal başkanlığını yürütmüştür.

*Dostları ve meslektaşları ile panel izlerken. ITTES, Kasım 2019. Antalya.
(Sol baştan itibaren) Prof. Dr. Hafize Keser, Prof. Dr. Feza Orhan ve Prof. Dr. Buket Akkoyunlu.*

2010'ların ortalarında eğitim teknolojisi alanı ve öğretmen eğitimi süreçleri arasında ilişki kurmaya yönelik bir sempozyum fikri ortaya çıktığında Dr. Keser yine yürekten desteklemiştir. ITTES ilk kez 2013 yılında Prof. Dr. Hasan Karal öncülüğünde Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde gerçekleştirilmiştir. Dr. Keser, ITTES etkinliklerinde de her zaman fikirleri ve öğrencileri ile birlikte yer almış, çeşitli görevler üstlenmiştir. Dr. Keser Türkiye'de gerçekleştirilen bu kongrelerin yanı sıra farklı ülkeler ev sahipliğinde yıllık olarak gerçekleştirilen World Conference on Educational Sciences (WCES, başlangıç. 2009) ve World Conference on Learning, Teaching & Educational Leadership (WCLTA, başlangıç. 2012) gibi bilimsel etkinliklerde de kongre başkanı, eş başkan, düzenleme kurulu üyesi, davetli konuşmacı ve oturum başkanı olarak etkin katkı sağlamaktadır.

Dr. Keser kongre, konferans ve sempozyum gibi toplantıları genellikle eğitim teknolojisi alanı açısından var olan uygulamaları etkileriyle birlikte derinlemesine tartışabileceğimiz ortamlar olarak görmüştür. Bu bağlamda sözlü bildirimlerini de daha çok "uygulamalar ve etkileri" üzerine kurgulamıştır. Kariyeri boyunca kaleme aldığı bildirileri başlık bazında ele alındığında bile bu durum açık biçimde gözlemlenebilmektedir. 2000'lerde internetin yaygınlaşmasına koşut biçimde web tabanlı materyalin etkililiği, 2000'lerin ortalarında temel eğitim programında bilgisayar dersleri yaygınlaşınca ilgili ders kitaplarının etki ve etkililikleri bildirilerine konu olmuştur. 2010'lara doğru yapılandırmacı öğretim ortamlarının tasarımına ilişkin bilimsel ilgi artmış, bu doğrultuda senaryo, proje ve probleme dayalı öğretim gibi yöntemlerin etkililiği Dr. Keser bildirimlerinde ele alınmıştır. 2010'lu yıllarda eğitimde teknoloji entegrasyonu etkinlikleri ivme kazanmış, ülke genelinde FATİH Projesi başlamış, koşut olarak Dr. Keser entegrasyon sürecinin engelli bireylerde etkileri, öğretmenlerin teknolojiyi öğretim amaçlı kullanımı, öğretimde teknoloji kullanımı-öğretim inanç ve felsefesi ilişkisi, etkileşimli akıllı tahtanın öğretme-öğrenme sürecine etkileri gibi konuları bildirimlerinde masaya yatırmıştır. Çevrimiçi öğrenme ve öğretme olanaklarının artmasıyla birlikte bilgi güvenliği, bilişim etiği, bilgisayar oyunları, dijital vatandaşlık, çevrimiçi dünya-toplumsal aidiyet ilişkisi, akran öğrenmesi, öz-düzenleme becerileri ve yeni teknoloji bağımlılıkları gibi konuları akademik merceği altına almaya başlamıştır. 2020'lere gelirken ise bağlantıcılık yaklaşımını da gözeterek, yeni öğrenme kültürü, eğitsel sosyal medya unsurları, bilişimsel düşünme ve e-liderlik gibi konuları bilimsel toplantılara taşıyarak tartışmalara ön ayak olmuştur.

Dr. Keser'in Türkiye eğitim teknolojisi topluluğunun güçlenmesine yönelik bir katkısı da fikir sahibi ve önemli bir destekçisi olduğu Ulusal BÖTE Öğrenci Kurultayı'dır. Ülke genelinde BÖTE alanında öğrenim görmekte olan öğrenciler ve bağlı olarak programlar arasındaki etkileşim ve eş güdümü artırmak amacıyla 2007 yılında hayata geçirilen öğrenci kurultaylarında alanımızın geleceği ve mezunlarımızın kariyerlerine ilişkin güncel konular ve açılımlar ele alınmakta, ayrıca çeşitli kategorilerde proje yarışmaları düzenlenmektedir. 2019 yılına, Pandemi döneminin başına kadar ülke genelinden yoğun bir gönüllü katılımı 13 kez gerçekleştirilebilmiştir. Türkiye'de sürdürülebilirlik ve katılım açısından alanında tek örnek olarak gösterilmektedir.

Dr. Keser'in ulusal eğitim teknolojisi topluluğumuzun güçlenmesi amacıyla katkı verdiği önemli bir oluşum da Bilişim Teknolojileri Eğitimcileri (BTE) Derneği'dir. 2010'lu yıllarla birlikte bilişim teknolojisi alan derslerinin temel eğitim programındaki ağırlığının azaltılması, zaten varlık ve kabul edilme mücadelesi içerisinde olan bilişim teknolojileri öğretmenlerinin seslerini duyurabilecekleri ve mesleki gelişimlerini destekleyebilecekleri sivil bir otoriteye olan gereksinimi artırmıştır. 2012 yılında bu gereksinimden hareketle, alanımızdaki öğretmenler arasındaki iletişim ve iş birliğini güçlendirmek, mesleki gelişim süreçlerini desteklemek ve toplum yararına çalışmalarını teşvik etmek gibi amaçlarla BTE Derneği kurulmuştur. BTE Derneği bugün 20 ile yayılan koordinatörlükleri, sekiz temsilciliği ve 620 aktif üyesi ile güçlü bir sivil toplum kuruluşudur. Dr. Keser 2012 yılında kurulan bu derneğin yedi kurucu üyesinden biri olmuş, kuruluş ve gelişim aşamasında aktif destek vermiştir. Derneğin kurucu başkanı, aynı zamanda Dr. Keser'in yüksek lisans öğrencisi olan Burcu Yılmaz, hocasının kuruluş sürecinde kendisine verdiği kişisel desteğe de şu ifadelerle ayrıca değinmektedir:

"Hem sivil toplum (derneği kurma ve yaşatma süreci), hem yüksek lisans çalışmalarım zamanımda gösterdiği destek de bir kadın olarak daha da anlamlı. İki çocuğumla geldiğim yüksek lisans derslerinde, toplantılarda, kızım için buldurulan atıştırmalık ve hediyeler, oğlumun rahat çalışalım diye oyalanması ne kadar önemli anlatmak sanırım mümkün değil..."

Sonuç

Türkiye'de eğitim teknolojisi bilim çevreleri ya da bu metinde daha çok kullanılan ifadeyle eğitim teknolojisi akademik topluluğunun gelişiminde üç kuşaktan söz edilebilir. İlk kuşak alanın öncüsü Prof. Dr. Cevat Alkan ve etrafında bir araya gelen, lisansüstü eğitimini genellikle yurt dışında farklı üniversitelerde yapmış olan, sınırlı sayıda bilim insanından oluşmaktadır. Niceliğinden öte etki gücü büyük olan bu kuşak; Türkiye'de eğitim teknolojisi bilim disiplinini inşa etmiş, akademik yapılanmanın temelini atmış, ilk Türkçe alan kitaplarını yazmış, ilk dersleri vermeye başlamış, ilk lisansüstü programları oluşturmuş, ilk asistanları yetiştirmiştir.

İkinci kuşağa gelindiğinde, büyüyen ve gelişen bir disiplinin doğasına son derece uygun biçimde, insan kaynağı bakımından çeşitlik artmıştır. Bu kuşak içerisinde elbette ilk kuşaktan ders almış, onlar danışmanlığında tezini tamamlamış bilim insanları önemli bir yer tutmaktadır. Bunların yanında, 1980'lerin başlarıyla birlikte, tüm sosyal sistemler ve eğitim sistemi içerisinde bilgisayarların yaygınlaşmasının da etkisiyle, Türk yükseköğretim çevrelerinin eğitim teknolojisi alanına ilgisi artmış, yurt dışına bu alanda doktorasını yapmak üzere genç akademisyenler gönderilmiştir. Yine bu dönemde Türk üniversitelerinde lisansüstü öğrenimlerine devam eden bazı genç araştırmacılar da eğitim bilimlerinin farklı dalları içerisinde eğitim teknolojisi alanına doğru bir açılım yapmıştır. Günümüzde bu hocalarımız da ikinci kuşak içerisinde önemli bir ağırlık oluşturmaktadır. İkinci kuşağın temel bir karakteristik özelliği, ilk kuşakla belli bir çalışma dönemini paylaşmış olmasıdır. Denilebilir ki bu etkileşim eğitim teknolojisi alanına, bu alanın diğer bilim disiplinleri, eğitim sistemi ve toplumla etkileşimine ilişkin paylaşılan ve süregelen bir bakış açısı meydana getirebilmiştir. Eğitim teknolojisi/BÖTE alanının doksanlı yılların sonundan itibaren gerek yükseköğretim kurumları gerekse eğitim sistemi içerisinde yaşadığı genişleme başlangıçta ikinci kuşak hocalarımızın öncülüğünde yönetilmiştir.

"5th International Guide Conference" için Roma'da. 2011. Aziz Petrus Bazilikası (Basilica di San Pietro in Vaticano), İtalya.

2000'lerin ortalarıyla birlikte Türkiye ve KKTC üniversitelerinde eğitim teknolojisi programları çoğalmıştır. Üçüncü kuşak, alanımızda bu çoğalma etkisini yaratmakta olan bilim insanlarından oluşmaktadır. Elbette bu kuşağın önemli bir bölümü ikinci kuşak hocalar tarafından yetiştirilmiştir. Yetiştikleri kurumlarda oturmuş ve kurumsallaşmış bir eğitim teknolojisi bakışından beslenmişler, ancak maalesef döndükleri kurumlarda böyle bir bakış ya da kabul görememiş, aksine oluşturma mücadelesine girişmek zorunda kalmışlardır. Bu mücadele içerisinde genelde kendi inisiyatiflerinin dışında yapılandırılmış ve başlatılmış programları yürütmüşlerdir. 2010'lu yıllarla birlikte ise gerek kendi lisans öğrencilerinden gelen talepleri karşılayabilmek gerekse bölümlerinin insan kaynağı sorunlarına yerinden çözüm üretebilmek için lisansüstü programlar açmaya yönelmişlerdir. Böylece üçüncü kuşağın bir bölümü, henüz kendisi de olgunlaşma dönemine yeni girmekte olan üçüncü kuşak hocaları tarafından yetiştirilmiştir.

Çoğalma etkisinin pek çok olumlu özelliği kurumlarımıza sağlayabildiğimiz katkılarla ortadadır, en azından Pandemi bu hayati katkıları ortaya çıkarmıştır. Bununla birlikte açık olan bir taraf, çoğalma hız ve biçiminin alanda çalışan bilim insanı kuşakları arasındaki etkileşimi zayıflattığı, daha dolaylı biçimlere indirgediği, hatta belki de böylece alan kültürünün gelişimine ve alan uzmanlarının ortak bakışlarının gelişimine zarar vermekte olduğudur. Dr. Keser'in olgunluk döneminde kendini adadığı, tüm akademik faaliyet alanları içerisinde çözüm üretmeye çalıştığı temel mesele bu olmuştur. Bu bakışla kurduğu araştırma ekiplerinde farklı kuşaklardan hocaların bulunmasına özen göstermiş, derslerini, toplantılarını daha katılımlı hale getirmeye gayret etmiştir. Alan kongrelerini özellikle eğitim teknolojisi alanının yeni yapılandığı üniversitelerde düzenlemek için ısrar etmiş, bu toplantılara her zaman geniş ekipler götürmüştü, böylece bölümün benimsenmesine destek olmaya çalışmıştır. Alanın tarihine ilişkin metinler yayımlamış, makaleler kaleme almıştır. Bu tür çalışmaların yapılmasını teşvik etmiş, arşivini ve anılarını koşulsuz biçimde açmıştır. Bu niyetle derslerine, sunumlarına anıları taşımış; geçmişten, eski hocaların yol ve usullerinden bir biçimde bahsetmeyi kural edinmiştir. BÖTE

bölümlerinden gelen neredeyse hiçbir daveti geri çevirmemiş, uçakla ulaşım imkânı olmayan şehirlere otobüsle gitmiş, ev sahibinin olanaklarının sınırlı olduğu durumlarda olanakları kendi yaratmıştır. Dr. Keser, tüm bu çabaları ile eğitim teknolojisi alanının bugün paylaşmakta olduğu ortak hafıza ve değerlerin oluşmasında doğrudan pay sahibidir.

Dr. Keser kültür aktarımı misyonu boyunca hocalarının, özellikle Prof. Dr. Alkan'ın bakış açılarına son derece bağlı kalmıştır. Ancak, bağlılığı hiçbir zaman değişime, yeniliğe direnen bir tutuculuk olmamıştır. Aksine alanın varlığını korumaya ve geliştirmeye yönelik büyük bir güdülenme kaynağı olmuştur. Bu bakışla bilinen tabirimizle gerek medya gerekse metotta daima yeniyi, yenilikçi olanı bulmaya ve anlamaya yönelmiştir. Bununla birlikte tüm bu yenilikleri alanın elli yıla yayılan deneyim süzgecinden geçirerek değerlendirebilmiştir. Bu deneyim temelinden beslenerek karşılaştığı her sorunda, her açmazda, her belirsizlikte çözüm yolları üretmiş; olayların, durumların gelecek olası etkileri konusunda çok isabetli öngörüler geliştirebilmiştir. Eğitim teknolojisi alanının ilerlemesine odaklanan bu bağlılıkla, attığı her adımda, araştırmacı, hoca, yönetici, kongre düzenleyicisi gibi kariyerinin her bir boyutunda kendinden öte temsil ettiği alanın itibarını gözetmiştir. Tüm bu özeni ile bir anlamda Cevat Alkan geleneği oluşturma çabası içerisinde olmuştur. Bu koşulsuz, açık, doğal ve samimi çabaları yıllar içerisinde kendisini de aşmış, kendisi ile etkileşim içerisinde olan asistan ve öğrencilerine yansımış; böylece Türk Eğitim Teknolojisi camiasında bir Hafize Keser ekolü doğmuştur. Bu ekolün kökleri Cevat Hoca'nın alana ilişkin bakışı, gövdesi Hafize Hoca'nın sessiz, sakin, sabırlı ancak bir o kadar da etkili ve kararlı bilimsel duruşu, dalları yetiştirdiği bugün ülkenin dört bir tarafında görev yapmakta olan öğrencileri, çiçekleri ise o öğrencilerin benzer bakışları aktarmakta olduğu genç eğitim teknologlarıdır.

Öğrencileriyle birlikte. ICITS 2018, Ege Üniversitesi, İzmir.

(Sağ baştan itibaren) Dr. Serap Samsa Yetik, Prof. Dr. Hafize Keser, Dr. Salih Bardakçı, Dr. Halil İbrahim Akyüz.

Alanın geleneği ve gelişimine ilişkin bu değerli çabalar günümüzde öğrencileri, asistanları ya da etkileşim içerisinde olduğu bilim insanlarını da aşarak Hafize Keser'i eğitim teknolojisi kültürünün önemli bir figürü haline getirmiştir. Bugün, akademik çevrelerin çok uzağında BÖTE lisans öğrencilerinin gündeminde bile yer teşkil etmekte, adına forum sayfaları açılmaktadır. Bu sayfalarda kendisi için: *"bize değer veren bilgi ve tecrübesi ile arkamızda olan hocamız, gerekli her platformda sıkıntılarımız dile getiriyor sağ olsun, TTKB, Eğitek gibi bakanlık birimlerindeki birçoğu bu anlamda hocamızı iyi tanırlar, her söylediği bir bir gerçekleşen hocamız, bilgisayar karşısında nasıl oturacağımı ondan öğrendim"* gibi sözler söylenmektedir. 2021 yılında, Pandeminin tüm olumsuzluklarına rağmen, Dr.

Keser için çok büyük katılımlı çevrimiçi bir emeklilik etkinliği düzenlenmiştir. Eski öğrencilerinin yanı sıra, meslektaşlarının da yoğun katılım gösterdiği bu keyifli etkinlik de Hocamızın alanımız için değeri ve öneminin bir kez daha altını çizmiştir.

Hocamız Prof. Dr. Hafize Keser, eğitim teknolojisi alanının kuruluşundan beri her anına tanıklık etmiş olan bir deneyim hazinesidir. Alanın gelişimine ilişkin birçok olayı hocalarından dinlemenin ötesinde onlarla birlikte bizzat yaşamıştır. Bu anlamda birincil veri kaynağı olarak yaşayan hafızamız içerisinde çok özel bir yere sahiptir. 50 yıldır bu alanda çalışmakta, tam 40 yıldır bu alanda yazmakta, 30 yıldır ise insan yetiştirmektedir. Bugün hala çok ilgili bir öğrenci, çok meraklı bir araştırmacı, alanın geleceğini inşa etmekte çok kararlı bir öncüdür. Ankara Üniversitesi'ndeki görevinden yaş haddi nedeniyle emekli olmuş olsa da alanda ve bilimde aktif olarak varlığını sürdürmektedir. Güler yüzü, enerjisi, alanın geleceğine ilişkin inancı ve genç kuşağa olan güveni ile bizler için her zaman büyük bir motivasyon ve moral kaynağıdır. Eğitim teknolojisi alanına katkılarını kendi penceremizden anlatmaya çalıştığımız bu mektupla hocamızı bir kez daha içten saygı ve sevgilerimizle selamlıyor, ona olan ihtiyacımızın her geçen gün artarak devam ettiğini belirtiyor, daha uzun yıllar bir arada olabilmeyi, çalışmayı ve üretmeyi diliyoruz.

Teşekkür: Bu metnin oluşmasına bizlere ulaştırdığı bilgi, anı ve dokümanlarla katkı sağlayan Dr. Keser'in aile çevresi, dostları, meslektaşları ve öğrencilerine; özellikle kızı Prof. Dr. İlke Keser'e teşekkür ediyoruz.

Kaynakça

- Alkan, C., ve Teker, N. (1992). *Programlı öğretim: değişik teknolojiler ve Türkiye'deki uygulama*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No: 169.
- Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi (2023). *Fakültemizin kuruluşu*. <http://www.education.ankara.edu.tr/tarihce/> adresinden 3 Mayıs 2023 tarihinde alınmıştır.
- Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı. (2023). *Anabilim dalına emeği geçen öğretim üyeleri*. <http://epg.education.ankara.edu.tr/bolume-emeği-gecenler/> adresinden 3 Mayıs 2023 tarihinde alınmıştır.
- Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı. (2023). *Bölümümüze emeği geçen akademisyenlerimiz*. <http://eyp.education.ankara.edu.tr/bolumumuze-emeği-gecen-hocalar/> adresinden 06.05.2023 tarihinde alınmıştır.
- Aydın, i. ve Karaman-Kepenekçi, Y. (2007). *Türkiye'de eğitim yönetimi alanının sözlü tarihi: Öncü akademisyenler*. Ankara: Pegem Akademi.
- Bardakçı, S. ve Keser, H. (2017). *Bilişim teknolojilerinin eğitime entegrasyonu: Farklı amaç, uygulama, etki ve eleştiriler üzerine bir inceleme*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Bardakçı, S., Kılıçer, K. ve Özeke, V. (2017). Türkiye'de BÖTE bölümleri: 2015-2016 yıllarına ilişkin bir durum tespit çalışması. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 7(2), 123-148.
- Bardakçı, S., Soylu, M.Y., Akkoyunlu, B. & Deryakulu, D. (2022). Collaborations, concepts, and citations in educational technology: A trend study via bibliographic mapping. *Education and Information Technologies* 27, 4321–4346 (2022).
- Bodily, R., Leary, H., & West, R. E. (2019). Research trends in instructional design and technology journals. *British Journal of Educational Technology*, 50(1), 64–79.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2007). *Research methods in education (6th Edition)*. London, New York: Routledge.

- Deryakulu D. (2008). Bilişim teknolojileri öğretimi ve meslek seçimi. D. Deryakulu (Editör). *Bilişim teknolojileri öğretiminde sosyo-psikolojik değişkenler* içinde (ss. 125-150). Ankara: Maya Akademi.
- Erdoğan, F. U. ve Çağiltay, K. (2009). "Türkiye'de eğitim teknolojileri alanında yapılan master ve doktora tezlerinde genel eğilimler" Akademik Bilişim'09. 11-13 Şubat 2009. Harran Üniversitesi, Şanlıurfa. https://ab.org.tr/ab09/kitap/erdogmus_cagiltay_AB09.pdf adresinden 15.01.2023 tarihinde alınmıştır.
- Frankel, J. R., & Wallen, N. E. (2009). *How to design and evaluate research in education (7th edition)*. Boston: McGraw-Hill.
- International Computer and Instructional Technologies Symposium-ICITS.net. (2023). Bildiri Kitapçıkları. <http://www.icits.net/bildiri-kitapciklari/> adresinden 12.05.2023 tarihinde alınmıştır.
- Keser, H. (1982). Teknoloji eğitimi. *Eğitim ve Bilim*, 7(40), 41-45.
- Keser, H. (1988). Bilgisayar destekli öğretim için bir model önerisi (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretim Ana Bilim Dalı (Tez No:10744). Ankara.
- Keser, H. (2011). Türkiye'de bilgisayar eğitiminde ilk adım: Orta öğretimde bilgisayareğitimi ihtisas komisyonu raporu. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 1(2), 83-94.
- Keser, H. (2022). Güncel (YÖKSİS) özgeçmiş formu.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2012). *Müsteşarlarımız*. <http://mub.meb.gov.tr/mustesarlarimiz.php> adresinden 6 Nisan 2012 tarihinde alınmıştır.
- Reiser, A. R., & Dempsey, J. V. (Eds.) (2002). *Trends and issues in instructional design and technology*. Upper Saddle River, NJ: Merrill/Prentice Hall.
- Şahin, A. (2019). Prof. Dr. Halil İbrahim YALIN- Hayatı ve eserleri, *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi (GEBD)*5(1), 1-17.
- Teker, N. (1990). Video merkezli bireysel öğrenme yöntemi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 23(2), 699-720.
- Teker, N. (1995). Uzaktan öğretimde yapı ve işleyiş: Açık lise örneği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 28(2), 269-280.
- Teker, N., Bardakçı, S., Numanoğlu, G. ve Kurt, M. (2012). Öğrencilerinin gözüyle Prof. Dr. Cevat ALKAN. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 45(2), 297-32.
- YÖK Akademik. (2023). Bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi için arama sonuçları. <https://akademik.yok.gov.tr/AkademikArama/view/searchResultviewListAuthor.jsp> adresinden 05.05.2023 tarihinde alınmıştır.
- YÖK Ulusal Tez Merkezi. (2023a). Eğitim ve öğretim konu/alanında 1990 öncesinde yapılan doktora tez çalışmalarına yönelik 17.04.2023 tarihli tarama.
- YÖK Ulusal Tez Merkezi. (2023b). Prof. Dr. Hafize Keser'in danışmanı olduğu tezlere ilişkin 10.04.2023 tarihli tarama.
- YÖK Ulusal Tez Merkezi. (2023c). BÖTE bilim dalı/anabilim dalı altında üretilmiş doktora tezlerine ilişkin 15.05.2023 tarihli tarama.